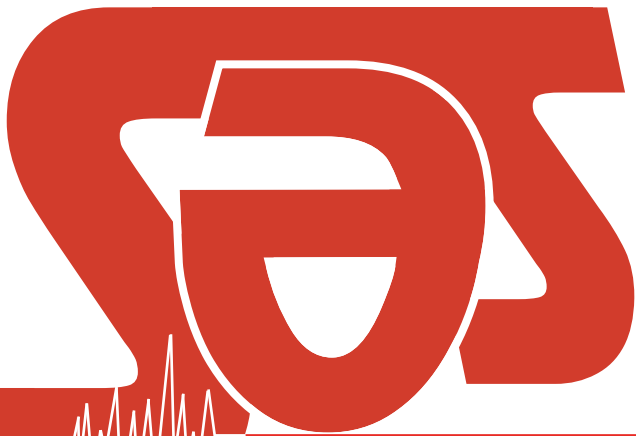

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 067 (6992)

19 aprel 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Dünyanın xilası:
yaşıl rəng və yaşıl enerji

"Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda
gördüyümüz işlərin dünyada
misli-bərabəri yoxdur"

Son istehkam

Yaxud 350 illik tarix başa çatdı...

4

İslam Əməkdaşlıq
Təşkilatının gənclər
paytaxtı - ŞUSA

2

Niyə Əli Kərimli və Sevinc
Osmanqızı üzr istəmək
mədəniyyətinə malik deyillər?

13

Böyük Qayıdışın
ürəkəçən mənzərəsi

12

"İslamı doğru anlayan
şəxs öz əməllərində
heç vaxt yanlışlıqlara
yol verməz"

11

Heyf telefona
dəyişdiyimiz
kitablardan...

14

"Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdada gördüyümüz işlərin dünyada misli-bərabəri yoxdur"

"Azərbaycan dövləti güclü dövlətdir, öz gücünə, öz imkanlarına arxalanan dövlətdir." Bu fikirləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev aprelin 16-da Hacıqabul rayonunda yenidən qurulacaq Şirvan suvarma kanalının təməlqoyma mərasimindəki çıxışında söyləyib.

"Biz Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdada ele genişmiqyaslı işlər görürük ki, bunun dünyada misli-bərabəri yoxdur. Həm yaşayış evləri, infrastruktur layihələri, suvarma layihələri, dəmir yolları, tunellər, hava limanları - cəmi üç il ərzində görülmüş işlər dövlətimizin gücünü, hökumətimizin və dövlətimizin iradə-

sini göstərir. Dediym bu layihələrin hamısı icra ediləcək", - deyə dövlətimizin başçısı bildirib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Şirvan suvarma kanalının təməlinin qoyulması çox əlamətdar hadisədir. Son illər ərzində Azərbaycanda həyata keçirilən infrastruktur layihələri arasında bu layihənin xüsusi əhəmiyyəti vardır.

Artıq bu kanalın Şirvan kanalı adlandırıldığı vurğulayan dövlətimizin başçısı bildirib: "Faktiki olaraq kanal yenidən inşa ediləcək və beləliklə, minlərlə insan bu layihədən faydalanacaq. 120 kilometrlik kanalın uzunluğu təxminən iki dəfə artırılacaq və 200 kilometrədən çox olacaq. Əkin sahələrinə gəldikdə isə o da iki dəfədən çox artırılacaq".

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının gənclər paytaxtı - ŞUŞA

Müasir Azərbaycan özünün yeni bir inkişaf dövrünü yaşayır. Zəfər qazanmış Azərbaycanın hər bir sahəsində onu uğurlar müşayiət edir. Bu gün Azərbaycanın Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdada apardığı möhtəşəm yenidənqurma işləri də ölkənin iqtisadi qüdrətinin daha bir nümayişi kimi qiymətləndirilir: "Biz Qarabağı, Zəngəzuru yenidən qururuq, yenidən qurmalyıq. Buna nə qədər vəsait lazımdır. Hamısını öz hesabımıza edirik. Heç bir yerdən heç kim bizə bir manat yardım etməyib, hamısını özümüz edirik. Şəhərləri qururuq, kəndləri qururuq, binalar tikirik və hələ nə qədər edəcəyik. Bununla paralel olaraq, sosial məsələləri həll edirik və edəcəyik, heç kimin bunda şübhəsi olmasın. Çünki yenə də bunu özümüzə mənəvi borc bilirik və bizim sosial siyasətimiz hər zaman belə olub", - deyə Prezident çıxışlarının birində bildirmişdir. İşğaldan azad olunan digər ərazilərimiz kimi, Şuşa da özünün tarixi bir zamanını yaşayır. Dünyanın ən gözəl məkanlarından birinə çevriləcək Şuşamızda irimiqyaslı layihələr icra olunur.

QARABAĞIN TACI ŞUŞA

Bu günlərdə Prezident İlham Əliyev "Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının gənclər paytaxtı" seçilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalayıb. 2023-cü il noyabrın 10-da Türkiyə Respublikasının İstanbul şəhərində keçirilmiş İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Gənclər Forumu İcraiyyə Şurasının 11-ci iclasında Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhəri yekdilliklə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının "Gənclər Paytaxtı 2024" Beynəlxalq Proqramına 10-cu ev sahibi seçilib. Sərəncama əsasən, Nazirlər Kabinetinə Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının genc-

lər paytaxtı" seçilməsi ilə bağlı fəaliyyət planı hazırlayıb həyata keçirmək və bu Sərəncamdan irəli gələn digər məsələləri həll etmək tapşırılıb.

Vurğulamaq yerinə düşər ki, Şuşa şəhəri 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" seçildi. Əsrarəngiz, füsunkar təbiəti, nadir tarixi-memarlıq abidələri, zəngin irsi bu şəhərin "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan olunmasında əsas faktorlardandır. Bu barədə qərar Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatına (TÜRKSOY) üzv ölkələrin Mədəniyyət Nazirlərinin Daimi Şurasının Türkiyənin Bursa şəhərində keçirilən iclasında qəbul olunmuşdu. İl ərzində türk dünyasının mədəni tədbirləri keçirildi və bu hələ də davam etməkdədir. Şuşanın mədəni heyətinin canlanmasına dəstək məqsədilə musiqi festivalları, poeziya günləri, çoxsaylı yerli və beynəlxalq mədəni tədbirlər keçirilib. Qarabağın tacı olan Şuşanın "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" seçilməsi böyük həqiqətlərə söykənirdi. Şuşa şəhəri nəinki Azərbaycanın, türk dünyasının, eləcə də bütün dünyanın mədəniyyət paytaxtı elan olunmağa layiq olan şəhərdir. Zəngin və şanlı tarixi keçmişə malik olan Şuşa ətrafındakı qədim yaşayış yerləri, o cümlədən, məşhur Cıdır düzündəki Şuşa mağarası bu ərazinin Azərbaycanda ən qədim insan düşərgələrindən biri olduğunu sübut edir.

ŞUŞAYA XÜSUSİ EHTİRAMIN İFADƏSİ

Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtından estafetə islam dünyasına ötürüldü. Belə ki, dövlət başçısının Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidenti Sərəncam imzaladı. Bildiyimiz kimi, 2023-cü il sentyabrın 25-də

Qəter Dövlətinin paytaxtı Doha şəhərində keçirilən İslam Dünyası Mədəniyyət Nazirlərinin 12-ci Konfransında Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhəri 2024-cü il üçün "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edildi. Bu qərar islam mədəniyyətinin zənginliklərini dolğun təzahür etdirən Şuşaya xüsusi ehtiramın ifadəsidir və İslam dünyasının həmrəyliyinə yeni rəmzinə çevrilməklə qarşılıqlı əməkdaşlıq münasibətlərinin daha da genişləndirilməsində müstəsna rol oynayır. Tarixi keçmiş, dini, mədəni və mənəvi dəyərləri ilə islam dünyasının ayrılmaz hissəsi olan Azərbaycan töhfəsini verir. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü nəticəsində işğal olunmuş torpaqlarında İslam dininə aid tarixi və mədəni irsin və ibadət ocaqlarının dağıdılıb və təhqir olunubdur. Bu gün Şuşaya gələcək hər kəs bu mövcud vəziyyəti bir daha görecəkdir. Qısa bir zamanda cənnətə xatırladacaq Şuşa nəinki türk, islam dünyasının bütün bəşəriyyətin mədəniyyət paytaxtına çevriləcəkdir. Şuşa şəhəri xalqımız üçün son dərəcə əziz, müqəddəs bir məkandır və bu şəhərə olan sevgi, bağlılıq hər bir azərbaycanlının mənəvi varlığının ayrılmaz parçasıdır. Bu gün Azərbaycanın, türk və islam dünyasının mədəniyyət beşiyi qədim Şuşa yeni bir dövrünü yaşayır.

NƏBZİ BÖYÜK ZƏFƏR ATƏŞİ İLƏ DÖYÜNƏN ŞƏHƏR

28 il həsrət qaldığımız qədim Şuşamıza yollar açılıb. Alınmaz qala, mədəniyyətimizin beşiyi Şuşanın al, əsrarəngiz bir libasda nəbzi böyük Zəfər atəşi ilə həmahəng döyünür. İllərlə həsrətdə qaldığımız və halından xəbər tuta bilmədiyimiz Qarabağın tacı yeni bir ruzigarını yaşayır. Sınmayan, əylməyən məğrur Şuşa qarşısından qovduğu düşməne kimliyini sübut edərək, Şuşa dağlarından, Cıdır düzündən sezilən intizara son qoydu və buzlaşmış, donmuş nəfəsinə təbiətin rəngarəngliyi istilik gətirib. Dövlətimizin başçısının qeyd et-

diyi kimi, mənfur düşmən nə qədər çalışsa da, Şuşanın simasını dəyişdirə bilməyib. "Əziz Şuşa, sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq! Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!" Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2020-ci ilin noyabrın 8-də Şəhidlər xiyabanında Azərbaycan xalqına müraciəti zamanı səsləndirdiyi bu fikirlər və xalqımıza belə müjdənin verilməsi tarixi əhəmiyyətə malik şəhəri sayılan Şuşa özünün xalçası, ipəyi, parçası və çini qabları ilə dünya bazarları miqyasına çıxmış və bununla da böyük şöhrət qazanmışdı. Xalq əfsanəsinə görə isə bu yerlərin havası büllür kimi saf və şəfali olduğu üçün onu "Şuşa" adlandırmışlar. İşğaldan azad olunan Şuşada qısa zamanda həyata keçirilən yenidənqurma işləri nəticəsində şəhər dünyanın ən gözəl məkanları siyahısında öz layiqli yerini tutacağına şübhə yoxdur. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən də bərpa layihələri həyata keçirilib. Bunların sırasına Mehmandarovların malikanə kompleksinin təmir və bərpası, dahi Azərbaycan şairi və ictimai xadim Molla Pənah Vaqifin muzey-məqberə kompleksi, Vaqifin büstünün yenidən qurulması, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin Şuşada yenidən ucaldılması, Yuxarı Gövhər Ağə məscidinin yenidənqurma və bərpa işləri, Saatlı məscidinin və Milli Xalça Muzeyinin Şuşa filialının açılışları və s. Şuşanın yenidən qurulmasının təzahürüdür. Şuşa yaşayır və qaynar, yeni dövrü onun işıqlı gələcəyinin lap yaxında olduğundan xəbər verir.

ƏMƏKDAŞLIQ PLATFORMASINDA TƏDBİRLƏR

Dövlət başçısının məlum Sərəncamı ilə Şuşa şəhəri ölkənin Mədəniyyət paytaxtı elan edildi. Bu münasibət qədim şəhərin özəlliklərindən qaynaqlanır. Beləliklə, Şuşa azadlığının ilk dövrünə mədəniyyət paytaxtı kimi qədəm qoydu və bu yol onun beynəlxalq aləmdə tanınması üçün geniş imkanlar açmış oldu. Xurşidbanu Natəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin, Bülbülün ermənilər tərəfindən güllələnmiş büstlərinin Şuşada yenidən əvvəlki yerlərinə qoyulması, mədəniyyət şəhərində vaxtilə keçirilən "Xarıbülbül" festivalının bərpa olunması bu məkandan işıq sürəti ilə dünya ölkələrinə yayıldı. Dünyanın gözü şəhərin gözəlliyinə yönəldi. 2022-ci il dövlət başçısı tərəfindən Şuşanın bərpasının sürətləndirmək məqsədilə "Şuşa ili" elan olundu. Diaspor Gənclərinin III Yay Düşərgəsinin iştirakçıları Şuşada olaraq tarixi Zəfərimizin tənənəsinin şahidi olmaqla yanaşı, Azərbaycanla bağlarını daha da möhkəmləndirmək, ölkəmizi uğurla təmsil etmək, yeni dostlar qazanmaq imkanı əldə etdilər. Şuşada Azərbaycan və Özbəkistan şairlərinin iştirakı ilə "Məclisi Fəramuşan" şairlər məclisi keçirildi. Hər iki ölkənin mədəniyyət, ədəbiyyat nümayəndələrinin tarixi Şuşa şəhərində bir araya gəlməsi, dünyaya böyük mədəniyyətimiz, sənətimiz, qardaşlığımız və birliyimizi göstərmək və ədəbiyyat sahəsində gözəl əməkdaşlıq platformasını ortaya qoyması təqdirəlayiq hal kimi dəyərləndirildi. Şuşa şəhərinə qonaq gələnlər Bülbülün ev-muzeyi, Molla Pənah Vaqifin Məqberəsi, Yuxarı Gövhər Ağə məscidi, Aşağı Gövhər Ağə məscidi, Qazançı kilsəsi, Şuşa qalası və Cıdır düzü, erməni separatçıları tərəfindən dağıdılmış Qarabağ xristian kilsələri ilə tanış olaraq yararsız hala salınan məkanlar haqqında təsəvvürlərinin daha da genişləndirmiş oldular. Şuşa şəhəri İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının "Gənclər Paytaxtı 2024" Beynəlxalq Proqramına 10-cu ev sahibi seçilməsi daha qədim tarixi şəhərimizə olan etimaddır.

Zümrüd BAYRAMOVA

Bu gün global problemlər mən-gənəsində sıxılan dünyanın xilasını yalnız yaşıl rəng və bu rəngdə olan enerjidədir. Çünki dünya binə olandan yaşıl rəng onunla birmə yaranıb. Təbiətdə yaranan irili-xırdalı problemlərin qarşısına çıxıb, varlığı ilə onları həll etməyə çalışıb. Yaşıl rəng təbii prosesdir. Ona görə də təbiəti qoruya bilir, onu mühafizə etmək qabiliyyətinə malikdir. İnsan əlləri ilə ilbail zərbələr alan təbiət elə insan əlləri ilə də ona yaşıl rəngi qaytarmaqla, eləcə də bu rəngdə enerji istehsalına üstünlük verməklə dünyanı xilas edə bilər.

Azərbaycan iqlim dəyişmələrinin qarşısının alınmasına töhfə verən ölkədir

Azərbaycan nadir təbiətin, ümumilikdə ətraf mühitin qorunmasına həssaslıqla yanaşan ölkələr sırasındadır. 2024-cü ilin ölkədə "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidenti 25 dekabr 2023-cü il tarixli Sərəncamı bunu təsdiqləyən amildir. Azərbaycanın 2030-cu ilə qədər sosial-iqtisadi inkişafa dair beş milli prioritetindən biri "Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi" kimi müəyyən edilmişdir. Həmin prioritetə uyğun olaraq, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, yaşılıqların bərpası və artırılması, su ehtiyatlarından və dayanıqlı enerji mənbələrindən səmərəli istifadənin təmin edilməsi istiqamətində işlər aparılır.

Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan baza ili (1990) ilə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istilik effekti yaradan qazların emissiyalarının 35 faiz, 2050-ci ilə qədər isə 40 faiz azaldılmasını hədəf kimi götürmüşdür. Digər tərəfdən isə müvafiq Sərəncamda da deyildiyi kimi, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 kimi mötəbər bir tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi ilə əlaqədar yekdil qərarın verilməsi beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən Azərbaycana böyük hörmət və etimadın, eləcə də ölkəmizin milli, regional və global səviyyədə ətraf mühitin qorunması, iqlim dəyişmələrinin qarşısının alınması işinə töhfəsinin təqdir olunmasının bariz nümunəsidir.

Həyatımızı qoruyan yaşıl rəng

Yaşıl rəngin məskəni olan dövlət təbiət qoruqları səciyyəvi və nadir təbiət komplekslərini və obyektlərini təbii vəziyyətində qoruyub saxlamaq, təbiət proseslərinin və hadisələrinin gedişini öyrənmək məqsədilə yaradılan təbiət mühafizə və elmi müəssisə və ya təşkilat statusuna malik olan ərazilərdir. Dövlət təbiət qoruqlarının torpaqlarından, habelə onun hüdudlarında olan sudan, bitki və heyvanlar aləmindən təsərrüfat məqsədləri üçün istifadə edilməsi qadağandır. Çünki xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri sayı azalmaqla və nesli tükənməkdə olan bitki və heyvan növlərini qorumağa hesablanıb. Qoruqların torpaq sahəsi də, ərazidəki su mənbələri də bu amilə xidmət edir.

Azərbaycanda ilk qoruq olan Göy-göl Dövlət Təbiət Qoruğu 1925-ci ildə yaradılmışdır. 1929-cu ildə Qızılbaş və Zaqatala qoruqları və 1936-cı ildə Hirkan qoruğu təsis edilmişdir. Beləliklə, 1958-ci ilə qədər ölkədə 4 qoruq fəaliyyət göstərmişdir.

1958-ci ildən başlayaraq 1990-cı ilə kimi qoruqların yaradılması prosesi davam etdirilmiş və yeni qoruqlar təşkil olunmuşdur. 1990-cı ildə Altıağac Dövlət Təbiət Qoruğu yaradılmışdır. 2003-cü ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasında Şahbuz, 2004-cü ildə isə Eldar şamı, 2007-ci ildə Bakı və Abşeron yarımadasının Palçıq Vulkanları Qrupu, 2008-ci ildə isə Korçay Dövlət Təbiət Qoruğunun əsası qoyulmuşdur. Eyni zamanda 2003-cü

Dünyanın xilasını yaşıl rəng və yaşıl enerji

ildə Türyançay, Pirqulu, İlisu, Qarayazı, İsmayılı, 2008-ci ildə isə Zaqatala Dövlət Təbiət Qoruğunun əraziləri 2-3 dəfədən çox genişləndirilmişdir. Bütün bunlarla yanaşı, aid qurumlar tərəfindən yeni xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin yaradılması istiqamətində işlər davam etdirilir, digər tərəfdən mövcud olanların əraziləri genişləndirilir.

Milli parklar-estetik zövqün ünvanı...

Məlumat əsasən Azərbaycanda hazırda ölkə ərazisinin 4,87 % təşkil edən 10 milli park fəaliyyət göstərir. Milli parklar - xüsusi ekoloji, tarixi, estetik və digər əhəmiyyət daşıyan təbiət komplekslərinin yerləşdiyi və təbiəti mühafizə, maarifçilik, elmi, mədəni və digər məqsədlər üçün istifadə olan təbiəti mühafizə və elmi müəssisə və ya təşkilat statusuna malik olan ərazilərdir.

Azərbaycan Respublikasında milli parkların yaradılması ilə bağlı ilk təşəbbüs Akademik Həsən Əliyev tərəfindən irəli sürülmüşdür. Ölkəmizdə ilk milli parklar 2003-cü ildə yaradılmışdır. Daha sonrakı dövrdə bu ənənə davam etdirilmiş və son olaraq, 2018-ci ilin sentyabrında Xəzər dənizinin sahilində 99 060 hektarlıq ərazidə Qızılbaş Dövlət Təbiət Qoruğunun bazasında yeni milli park - Qızılbaş Milli Parkı yaradılmışdır. Hazırda Azərbaycanda 893 min hektar sahəni əhatə edən mühafizə olunan təbiət əraziləri fəaliyyət göstərir. Bunlardan 10 milli park, 10 dövlət təbiət qoruğu, 24 dövlət təbiət yasaqlığıdır. Ümumilikdə, xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri ölkə ərazisinin 10,31 %, ayrılıqda milli parklar ölkə ərazisinin 4,87 %, dövlət təbiət qoruqları 1,39 %, dövlət təbiət yasaqlıqları isə 4.05 %-ni təşkil edir.

Azad torpaqlar: dövlət təbiət qoruqları və yasaqlıqlar

Məlum olduğu kimi ermənilər 30 il ərzində Qarabağda və Şərqi Zəngəzurun işğal edilmiş ərazilərində vəhşi terror aktları həyata keçiriblər. Soydaşlarımız kimi, həmin ərazilərdə yerləşən tarixi-mədəniyyət abidələri, yaşayış binaları, sosial obyektlər, eləcə də təbii resurslarımız da həmin terrorun qurbanına çevrilib. Beləliklə yüz minlərlə hektar sahədə təbii sərvətlərimiz məhv edilib.

2020-ci ildə 44 günlük müharibə və 2023-cü ildə 24 saatlıq antiterror tədbirləri

torpaqlarımızın bütövlükdə azadlığı, suverenliyi, ərazi böyüvlüyümüzün bərpası ilə nəticələndi. Torpaqlarımız, soydaşlarımız kimi, gözəl təbiətimiz, təbii resurslarımız da xilas edildi. Və əminlik ki, onların bərpası da həmin torpaqlarda yaşayışın bərpası kimi uğurla həyata keçiriləcək. Bu barədə dövlətimizin başçısı deyib: "Azad edilmiş torpaqlarda, eyni zamanda, dövlət təbiət qoruqları və yasaqlıqlar olub. Mən bu məlumatı da Azərbaycan xalqına çatdırmaq istəyirəm. Laçın rayonunda Qaragöl Dövlət Təbiət Qoruğu 1987-ci ildə yaradılıb, 240 hektar sahəsi var idi, tamamilə məhv edilib, talan olunub və bütün ağaclar qırılıb. Zəngilan rayonunda Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğu 1974-cü ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılıb. Bu, Avropada unikal meşə sayılır və burada nadir çinar ağacları var idi. Bu qoruq 107 hektarı əhatə edib, indi isə cəmi 42 hektar qalıb. Bu, erməni vəhşiliyinin növbəti təzahürüdür. Bu, onu göstərir ki, onlar başa düşürdülər və bilirdilər ki, bu torpaqlarda müvəqqəti oturlublar. Onlar bizim evlərimizi dağıdıblar, tarixi abidələrimizi dağıdıblar, məscidlərimizi dağıdıblar, meşələrimizi də dağıdıblar. Nadir çinar meşəsindən cəmi 42 hektar qalıb. Oraya da mütləq bir qrup ezam olunmalıdır, yerində təftiş aparılmalıdır və bu qoruq bərpa edilməlidir. Qubadlı Dövlət Təbiət Yasaqlığı 1969-cu ildə yaradılıb, 1988-ci ildə sahəsi 8500 hektar olub, 2020-ci ildə 6923 hektar. Yəni, 1577 hektar dağıdılib, talan edilib. Daşaltı Dövlət Təbiət Yasaqlığı 1981-ci ildə Heydər Əliyev tərəfindən yaradılmışdır. 1988-ci ildə 400 hektar sahəsi var idi, hazırda 350 hektardır. Burada da 50 hektar dağıdılib. Laçın Dövlət Təbiət Yasaqlığı 1961-ci ildə yaradılıb, 1988-ci ildə 7500 hektar sahəsi var idi. Hazırda 4457 hektar qalıb, 3043 hektar ermənilər tərəfindən məhv edilib. Zəngilan rayonunda Arazboyu Dövlət Təbiət Yasaqlığı 1993-cü ildə yaradılıb, sahəsi 1700 hektar idi.

Hazırda cəmi 135 hektar qalıb. Yəni, 1565 hektar məhv edilib. Bu məlumat "Azərkosmos" tərəfindən "Azərsky" peykindən götürülüb və mənə təqdim edilib. Ona görə bir daha deyirəm ki, oraya xüsusi qruplar ezam edilməlidir, yerində baxılmalıdır və bu da sənədləşdirilməlidir, bunun dəymiş ziyanı da hesablanmalıdır və Ermənistanın növbəti ekoloji terroru kimi qeydiyyatına alınmalıdır".

Naxçıvan Muxtar Respublikası, Qarabağ və

Şərqi Zəngəzur yaşıl enerji zonası elan olunub

Dünyada enerji mənbələrinin tədricən tükənməsi və onlardan istifadə zamanı ətraf mühitə vurulan külli miqdarda ziyan nəzərə alınaraq, dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində ekoloji cəhətdən təmiz alternativ (bərpaolunan) enerji mənbələrindən geniş istifadə olunur. Günəş bərpaolunan enerji sahəsində ən böyük potensialdır. Günəş enerjisini elektrik enerjisinə çevirmək yaşıl dünya qurmaqda əvəzsiz addımdır.

Külək alternativ enerji (bərpa olunan) mənbələrindən biri hesab olunur. Bu enerjinin bir hissəsi faydalı olan mexaniki və ya elektrik enerjisə çevrilə bilər. Külək enerjisi digər alternativ enerji mənbələri olan günəş, hidroenergetika, geotermal və biokütlə enerjisindən özünün maya dəyərinə, ekoloji təmizliyinə və tükənməzliyinə görə ən sərfəlisidir.

Yerləşdiyi əlverişli coğrafi mövqe və iqlim şəraiti Qarabağ, Şərqi Zəngəzur və Naxçıvanda da ekoloji cəhətdən təmiz alternativ (bərpaolunan) enerji mənbələrindən geniş istifadə edilməsinə imkan verir. Bu səbəbdən də Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikası yaşıl enerji zonası elan olunmuşdur. Azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma prosesində ətraf mühitin qorunması prioritetdir. Həmin ərazilərdə "ağıllı şəhər", "ağıllı kənd" kimi innovativ yanaşmalar tətbiq edilir, ekosistem bərpa olunur. Yaşıl enerji növlərinin yaradılması və yaşıl enerjinin dünya bazarlarına nəqli Azərbaycanın enerji siyasətinin prioritetidir. Azərbaycan elektrik enerjisi istehsalının qoyuluş gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payının 2030-cu ilə qədər 30 faizə çatdırılmasını hədəfləyir.

Hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə 12 yerdə ekoloji cəhətdən təmiz "yaşıl enerji" istehsal edəcək su elektrik stansiyalarının tikintisi davam edir və onların bir neçəsində işlər tamamlanıb. Bu stansiyaların istismara verilməsi 2024-cü ildə nəzərdə tutulub. Külək və günəş enerjisi üzrə 1500 MVt-ıq istehsal güclərinin yaradılması və onun, ən azı, 1000 MVt-nın ixrac edilməsi planları çərçivəsində beynəlxalq enerji şirkətləri ilə əməkdaşlıq Naxçıvanı "yaşıl enerji"nin istehsal - ixracı mənbəyi və marşrutuna çevirəcək. Bu xüsusda, "TotalEnergies" və "Nobel Energy" şirkətləri ilə ümumi gücü 650 MVt olan günəş elektrik stansiyalarının inşası, istehsal ediləcək elektrik enerjisinin Türkiyəyə ixracı üzrə əməkdaşlıq, "Masdar" şirkəti ilə ilkin mərhələdə gücü 150 MVt olan günəş elektrik stansiyası, "Czech Engineering" şirkəti ilə günəş elektrik stansiyaları, eləcə də Almaniyanın "Notus" şirkəti ilə "yaşıl enerji" layihələrinin reallaşdırılması planlaşdırılıb.

Yaşıl rəng və bu rəngdə enerji dünyanı xilas edə bilər...

Dünyada demografik artımla yanaşı, istehlakın kəskin artması, global istiləşmə, ozon qatının zədələnməsi, təbii ehtiyatların tükənməsi kimi narahatlıq doğuran məsələlər ətraf mühitlə bağlı düşüncə və fəaliyyətlərə də öz təsirini göstərmişdir. Yeni minillikdə ekoloji tarazlığın qorunub saxlanması, təbii ehtiyatlardan rəşional istifadə, su, torpaq və atmosfer havasının çirklənmədən mühafizə edilməsi ümumbəşəri problemlərdir. Elə bu səbəbdən də bütün dünya yaşıl rəng uğrunda mübarizəyə başlayıb. Hazırda beynəlxalq aləmdə ətraf mühit komponentlərinin mühafizəsi, mövcud ekoloji problemlərin həllində mütərəqqi metodların tətbiqi həyata keçirilir. Bunu daha geniş şəkildə davam etdirməklə, yaşıl rəngi həyatımızın və sağlamlığımızın rənginə çevirə bilərik. Sevindirici haldır ki, bu, hazırda ölkəmizdə qarşıya qoyulan əsas prioritetdir.

Mətanət Məmmədova

Son istehkam

Yaxud 350 illik tarix başa çatdı...

Nəhayət, Qarabağdan sülhməranlılar da getdi, həm də vaxtından düz il yarım əvvəl. Əlbəttə, rusiya hərbiçilərinin 2025-ci ilin noyabr ayına qədər ölkəmizin ərazisini tərk edəcəyi dəqiq idi, əmma bu prosesin vaxtından əvvəl baş tutması bir az təəccüblü oldu. Bu haqda danışıqların bir qismi "ermənilərin Qarabağı tərk etməsindən sonra onsuz da sülhməranlıların burada bir işi qalmamışdı" fikri üzərində dayanırdılar, digərləri isə Rusiyanın yeni planları, Cənubi Qafqazda yeni oyunları ola biləcəyindən narahat idilər. Nəzərə alaq ki, Rusiya tarix boyu nəzarət etdiyi, hərbiçilərinin dislokasiya olunduğu ölkələrin ərazilərindən belə asanlıqla getməyib. Həm də Azərbaycanda bu, ilk hadisə deyil, bundan əvvəl Qəbələ RLS-də xidmət aparan rus hərbiçilərinin mövcudluğuna son qoyulmuşdu.

Düzdür, bəziləri deyə bilər ki, AXC hakimiyyəti dövründə, düz 31 il bundan əvvəl də Rusiya ordusu Azərbaycandan çıxarılıb. Amma nəticəyə diqqət etmək lazımdır. Rus ordusunun o vaxtkı gedişindən sonra Azərbaycanda nə baş verdi, indi nə? Keçmiş hakimiyyət təmsilçiləri əksər hallarda bununla fəxr edirlər, bildirirlər ki,

biz rus ordusunun çıxarılmasının bizi nə qədər baha başa gələcəyini bilirdik, buna baxmayaraq etdik. Deməli, dövlətin, millətin maraqlarından yox, öz maraqlarından çıxış edərək belə təhlükəli oyuna gətdilər. Çünki, Azərbaycan ordusu Rusiyanın açıq dəstək verdiyi Ermənistan qarşısında zəif idi, ən azından balans qorumaq üçün işğalçı dediyimiz rus ordusunun imkanlarından istifadə etmək olardı. Biz demirik ki, rus ordusu Azərbaycanda mütləq qalmalı idi, yox, sadəcə buna biz az zaman lazım idi. Vaxt düzgün seçilməmişdi, nəticədə bizdən күs күn olan ruslar ermənilərə daha çox dəstək verməyə başladılar və torpaqlarımız itirildi.

Sülhməranlıların gedişi nəyi dəyişəcək?

"Rusiya Federasiyasının Şimali və Cənubi Qafqazda, Orta Asiyada Rusiya imperiyasının, sonra isə Sovet İttifaqının son 300-350 illik tarixi başa çatdı". Bu barədə Rusiyanın Yaxın Şərq İnstitutunun prezidenti Yevgeni Satanovski bildirib: "Yeni şəraitdə yeni, lakin fərqli bir şey olacaq. Bu gün biz Qərblə böyük müharibənin mərkəzindəyik, burada məsələnin qiyməti bu və ya digər tarixi regionda bu və ya digər hərbi baza deyil, Rusiyanın varlığı, bəlkə də bütün dünyanın varlığıdır". Onun fikrincə, Cənubi Qafqazın ruslaşma bilməməsi faktıdır və bununla mübahisə etmək əbəsdir. "Rusiya Ukraynadakı hərbi əməliyyatlarla eyni vaxtda Türkiyəyə qarşı hərbi ekspedisiya və ya böyük regional müharibəyə başlamada maraqlıdır? Xeyr, mənə maraqlı deyil", - Satanovski əlavə edib.

Türkoloq Varujan Qeqamyan yazır: "Rusiyanın Qarabağı tərk etməsi bizim üçün iki əsas şey deməkdir. "Artsax"ın subyektivliyinin tamamilə məhv edilməsi, onu yenidən azad etmək üçün, sözün hərfi mənasında, sıfırdan deyil, mənfiden başlamalıyıq. Zəngəzurda (ermənilər bunu Sünik adlandırırlar) Azərbaycan ordusunun imkanları artacaq, artıq maneə aradan qaldırılıb. Bu da Azərbaycanın hücumlarının miqyasını daha da artıracaq. Zəngəzurda tamamilə türk sancaqları dalğalanacaq. De-fakto Ermənistan hakimiyyətinin Tavuşda etdikləri də eyni nəticəyə gətirib çıxaracaq".

ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü Vedant Patel Rusiyanın sülhməramlı kontingentinin Dağlıq Qarabağdan tezliklə çıxarılmasını şərh edərək qeyd edib ki, bu, Rusiyanın etibarsız müttəfiq olduğunun göstəricisidir. O, ABŞ-in 2020-ci ildə Qarabağda ölümlərin başa çatması və Rusiya qoşunlarının bölgəyə gətirildiyi üçtərəfli sazişin tərəfi olmadığını qeyd edib. "Biz Rusiya ordusunun daha dinc və sabit Cənubi Qafqaz regionuna sərmayə qoyduğunu göstərən heç bir şey görmədik və bu payızda Qarabağda baş verən hadisələr bunun göstəricisidir. Bu, Rusiyanın etibarlı müttəfiq və ya tərəfdaş olmadığını başqa bir nümunəsidir". O əlavə edib ki, ABŞ Ermənistan və Azərbaycanın sülhə nail olmaq səylərini qətiyyətlə dəstəkləyir və bu prosesin asanlaşdırılmasına kömək etməyə hazırdır.

Rusiya Dövlət Dumasının Müdafiə Komitəsinin üzvü, general-leytenant Viktor Sobolev hesab edir ki, Rusiya sülhməramlılarının Qarabağda mövcudluğu artıq lüzumsuzlaşmışdır. "Ermənistan Qarabağı tərk etdi. Biz müəyyən razılaşmalar əsasında ora-

da sülhməramlılar saxlamalıyıq. Ermənistan belə bir qərar qəbul etdiyi üçün Rusiya qüvvələrinin bundan sonra da mövcudluğu yersiz oldu", - deyərək bildirdi. Əlavə edib ki, "İrəvanın bu addımı onun üçün anlaşılmazdır": "Rusiya sülhməramlılarının ölkəni tərk etməsinə gəlincə, bu, düzgün qərardır. Əgər Ermənistan istəməsə, biz özümüzü məcbur edəcəyik?".

Ermənistan: Rusiya strateji xain çıxdı

Ermənistan mətbuatında maraqlı yazı dərc edilib. Sülhməramlıların Qarabağı tərk etməsindən bəhs edir. Olduğu kimi oxuculara çatdırmaq istəyirik:

"Bu sonudur. Hazırda Qarabağ sakinlərinin öz evlərinə qayıtmaq ümidləri barədə danışmaq yersizdir. Üstəlik, rəsmi olaraq. Bunu başa düşmək üçün Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevin artıq Kremlin Rusiya sülhməramlılarının Qarabağ ərazisindən çıxarılması haqda dediklərini bir daha oxuyun. Ancaq əvvəlcə Rusiya tərəfinin qısa şərhini oxuyun.

Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov sülhməramlıların Qarabağdan çıxarılmasının başladığını elan edib. "Bəli, bu doğrudur" deyərək Peskov müvafiq suala cavab verib. Bundan sonra H.Hacıyev çıxış edib: "Hər iki ölkənin ali rəhbərliyi 10 noyabr 2020-ci il tarixli Üçtərəfli Bəyannamə əsasında Azərbaycan Respublikası ərazisində müvəqqəti dislokasiya olunmuş Rusiya Federasiyası sülhməramlılarının ölkəmizin ərazi-

sindən vaxtından əvvəl çıxarılması barədə qərar qəbul edib. Artıq proses başlayıb, Azərbaycan və Rusiyanın Müdafiə nazirlikləri bu qərarın icrası üçün tədbirlər görür". Yeni qarşımızda Azərbaycan və Rusiyanın Qarabağın erməni sakinlərinə qarşı birgə hərəkət etdiyini etiraf etmək nümunəsi var. Bütün bunlar əvvəllər təkzib edilib. Ancaq həqiqət sonda ortaya çıxdı. Bu, kimin köməyi ilə Azərbaycan 44 günlük müharibədə Qarabağı "işğal" (fərqləndirmə bizimdir - müəllif) edərək bildi. Ona görə də ötən ilin sentyabrında rus "sülhməramlıları" Azərbaycan ordusunun "cəza əməliyyatının" qarşısını heç bir şəkildə almıdılar.

Ermənistanda Rusiyadan uzaqlaşaraq demokratik və güclü Qərbə doğru hərəkəti sürətləndirməyə çağıran qüvvələrin hamısı ya axmaqdır, ya da satqındır. Bununla belə, olmasa da mümkündür. Çünki indi baş verənlərdən sonra Bakı ilə Moskvanın sövdələşməsinə görməmək, anlamamaq mümkün deyil. Fransa səfirinin Bakıdan geri çağırılması heç də təsadüfi deyil.

Parisdə onlar yəqin ki, Rusiya-Azərbaycan sövdələşməsindən xəbərdar idilər və buna görə də şahmat dili ilə desək, cəngəver gedişi etmək qərarına gəldilər. İndi hamımızın Türkiyə faktoru ilə güclənən Rusiya-Azərbaycan tandeminə qarşı çıxmaq üçün Fransadan əlavə yardım gözləməyə haqqımız var. Aydın ki, burada artıq sözlər acizdir. Ermənistan ABŞ və Fransadan təhlükəsizlik zəmanəti almamışdır. İlk növbədə, əlbəttə ki, ABŞ-dən. Gələcəkdə İsrailin eynisi. ABŞ-in İranın hücumunu dəf et-

mək üçün İsrailə necə kömək etdiyini hamımız gördük.

Azərbaycan-Türkiyə-Rusiya triumviratının ölkəmizə hücumu zamanı onlar da eyni şeyi etməli olacaqlar. Eyni zamanda, Ermənistan rəhbərliyi Rusiya hərbi bazasının Gümrüden çıxarılması prosesini sürətləndirməlidir. Bu ordu kimi kimdən qoruyur?! Əmin ki, Kremlin bu suala dürüst cavabı yoxdur. Ona görə də biz hamımız Nikol Paşinyana və bütün mövcud hökumətə Rusiyaya qarşı tələblər məsələsində dəstək olmalıyıq. Bəli, Rusiya nəinki "Ermənistanın strateji müttəfiqi" deyildi, o həm də ölkəmizə strateji xain çıxdı.

Qonşu Gürcüstanda Kremlə lazım olan qanunların qəbulunu təşviq etməklə regionda nüfuzunu artırmağa çalışan xain. Ümumiyyətlə, Gürcüstan Rusiyanın bütün sifarişlərini yerinə yetirən oliqarx İvanişvilinin nəzarəti altındadır, lakin burada xalq amili də var - Mixail Saakaşvilinin bir növ "pis mirası". Kreml və indiki Gürcüstan hökuməti məhz bu qalıq fenoməne qarşı mübarizə aparır.

Kreml isə Qarabağa və Ermənistan qarşı cinayətlər vasitəsilə Azərbaycanı sakitləşdirir. Bütün bunların qarşısını almaq üçün kollektiv Qərb Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı Rusiyaya qarşı tətbiq edilən sanksiyalardan az olmayan sətə sanksiyalar tətbiq etməlidir. Bundan əlavə, Qərb Ermənistan maliyyə və hərbi yardımını xeyli artırmalı və Rusiya hərbi bazasının Fransa bazası ilə əvəzlənməsinə dəstək verməlidir. Ölkəmizdə Fransa və ya Amerika hərbi bazasının olması Bakını, Ankaranı və Moskvanı çox tez ayıldır. Onlar aqressiv planlarından əl çəkməyə məcbur olacaqlar. Və gələcəkdə Rusiya Ukraynadakı müharibə səbəbindən zəiflədikdə və Ərdoğan Türkiyədə siyasi arenadan getdikdə Qarabağı geri qaytarmaq mümkün olacaq. Bəli, indi bu tapşırıq demək olar ki, fantastik görünür, lakin tarix göstərir ki, erməni xalqı heç vaxt mümkün olmayan vəzifələrlə üzlənməyib. Yeganə sual bu tapşırıqların nə vaxt yerinə yetirilirdiyi idi".

Bəli, bu kiçik qeydlər ermənilərin iç üzünü, revanşist xislətini ortaya qoyur, onları ifşa edir.

Ekspertlər hesab edirlər ki, sülhməramlıların Qarabağdan çıxarılması Rusiyanın Cənubi Qafqazda təsirinin azalmasına səbəb olmayacaq. Lakin təsirin azalması artıq baş verib və sülhməramlıların geri çəkilməsi bu prosesin səbəbi deyil, nəticəsidir. Qafqaz İnstitutunun rəhbəri Aleksandr İskənderyan bildirib ki, Moskvanın region ölkələrinə təsir imkanları təkəcə ikinci Qarabağ müharibəsi və onun nəticələrinə görə deyil, həm də Rusiya-Ukrayna münaqişəsi səbəbindən azalır. "Sülhməramlıların geri çəkilməsi ikinci dərəcəli deyil, üçüncü dərəcəli bir nəticədir... Digər tərəfdən, onların Azərbaycanda mövcudluğu 2023-cü ildən bəri qeyri-funksionaldır. Nə Qarabağın blokadaya alınmasının, nə də ermənilərin oradan qovulmasının qarşısını ala bilmədilər və bundan sonra onların orada nə işlə məşğul olduqları ümumən bəlli oldu. Bununla bağlı sülhməramlıların çıxarılması əvvəlcədən müəyyən edilib", - deyərək İskənderyan bildirib.

Qarabağda artıq münaqişənin sakitləşdirilməli olan tərəfləri olmadığından Rusiya hərbiçilərinin burada qalmasına heç bir əsas yox idi. Gec ya tez bu, baş verəcəkdə və Verdi. Artıq Azərbaycan heç bir dövlətin silahlı qüvvələrinin olmadığı sabitlik, inkişafda olan məkan deyil. İnanırıq ki, bu, dövlətçiliyimizin şanlı tarixində yeni səhifə olacaq.

V.VƏLİYEV

“Instagram”, “Twitter”, “Facebook” və digər sosial şəbəkələr mövcuddur. Biz yüz minlərlə izləyicisi olan “influencer” deyilik. Deməli, sosial şəbəkədə foto paylaşdığımız üçün heç kim bizə pul ödəmir. Bəs, niyə sosial şəbəkələrdə bu qədər vaxt keçirir və paylaşım edirik? SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Bilirik ki, gözəl bir kadr əldə etdiyimiz zaman hamımız onu “Instagram”da paylaşmaq üçün səbirsizləyirik. Bədənimiz artıq o anda dopamin ifraz etməyə başlayır. İzleyicilərinizdən qarşılıqlı əlaqə aldığınız zaman sərbəst buraxılan bu kimyəvi maddə çox vaxt asılılıq ilə əlaqələndirilir. Bu səbəbdən sosial medianın bir növ asılılıq olduğunu söyləsək daha doğru olar.

Gündəlik söhbətlərimizin təxminən 30-40%-də özümüz haqqında danışırıq. Sosial mediada bu nisbət 80%-ə qədər yüksəlir. Öz fikirlərimizi bölüşmək çox vaxt başqa fikirləri dinləməkdən daha cazibədar olur.

Bizdə hər hansı bir məlumatı başqalarına ötürmək üçün fitri istək var. Buna görə də, internetdə rast gəldiyimiz hər cür maraqlı məzmunu paylaşmaq istəyimiz var.

Araşdırmalara görə, sosial media istifadəçilərinin 78%-i sevdikləri ilə ünsiyyət qurmaq üçün paylaşım edir. Hansı platformada olmağınızdan asılı olmayaraq şərhlər və “dm” vasitəsilə qarşılıqlı əlaqə qurursunuz. Bəzən bu qarşılıqlı əlaqə üçün hekayəyə alov atmaq kifayətdir, bəzən isə qarşılıqlı əlaqənin mövzusu ideyalar və ya ideologiyalar ola bilər.

5 dəqiqədən artıq sosial şəbəkələrsiz qala bilmirsiniz? İnternet və ya sosial şəbəkəyə daxil ola bilmədikdə, əsəbi olursunuz? Deməli, “bəxtiniz gətirib” siz internetdən asılılıq xəstəliyinə yoluxmusunuz...

Dünyanın bir neçə ölkəsində internet asılılığı psixoloji xəstəlik kimi qeydə alınıb.

Sosial şəbəkə asılılığından necə qurtulaq?

Hətta, ABŞ universitetlərinin tədqiqatçıları “Addiction” jurnalında dərc etdikləri məqalədə internet asılılığını kimyəvi maddə asılılığı kimi qiymətləndirib.

Bu gün dünya əhalisinin 40%-i sosial şəbəkə istifadəçiləridir. Hər bir istifadəçi isə orta hesabla gün ərzində post və foto paylaşmağa, dostlarının paylaşımına münasibət bildirməyə 2 saat vaxtını sərf edir. Ancaq bu rəqəm göstəriciləri stabil deyil. Çünki sosial şəbəkələr sürətlə inkişaf edir və onun əhatə dairəsi daha da genişlənir. Hər gün məsafəsiz şəkildə, dostlarla ünsiyyət qurmaq, şəkil və video rolklər paylaşmaq gözəl hissidir. Lakin bu işlər həyatın əsas məşğuliyətinə çevrildikdə həyəcan təbili çalınmalıdır. Asılılıqdan əziyyət çəkənlər dərstdə, işdə, şəhərdə piyada və ya avtomobillə gəzərkən bir əlində telefon tutur və onu bir dəqiqə belə diqqətindən kənara qoymur. Əgər telefon, planşet evdə unudulsa, bir müddət işləməyə bu əsl dəhşətə çevrilir. Onlar özlərini dünya-

dan tecrid olunmuş, böyük bir boşluq içində hiss edirlər.

Mütəxəssislərin fikrincə, internet asılılığı iki əsas səbəbə görə yaranır:

Birincisi, sosial şəbəkələrdə aktiv olan istifadəçinin beyni müsbət emosiyalarla zənginləşir. Qarşısına çıxan gülməli post, şəkil və videolar, həmçinin, öz postlarına gələn “like”lərin artması buna səbəb olur. Sosial şəbəkə istifadəçisi özünü necə istəsə, realda olduğundan, tamamilə fərqli biri kimi tanıda bilir.

İkincisi isə sosial şəbəkədə insan beyni qısa zamanda böyük informasiya alır. O, paralel olaraq, xəbərləri oxuya, dostları ilə fikirlərini bölüşə, musiqi dinləyə və sosial şəbəkələrdəki şəkilləri bəyənə bilər. Beyin belə bir prosesə sürətlə alışır. Bu prosesi isə mütemadi olaraq, öz tələbatına çevirir. Gün ərzində alınan informasiyanı yadda saxlayıb “həzm” etmək diqqət və çoxlu zaman tələb edir.

Psixoloqlar bildirirlər ki, insanda asılılıq yaradan səbəblər, gördüyü işdən aldığı həzz olur. Beyin bu həzz hissəsinə alışır və mütemadi olaraq, onu tələb edir. Bununla yanaşı, istənilən mənfi vərdişlər və asılılıqlar yaradan amillər əlçatan olanlardır. Sosial şəbəkələri də əlçatanlar növünə aid etmək olar. Sosial şəbəkə asılılığı bir sıra mənfi amillərə səbəb olur. Real həyata maraq azalır, diqqət zəifləyir, həssaslıq itir. Daimi şəkildə “Messenger”ə baxmaq, sosial şəbəkə lentini yoxlamaq insanları əsas iş prosesindən yayındırır.

Sosial şəbəkə asılılığından azad olmaq üçün, öncə onun varlığını etiraf etmək lazımdır. Əgər, bu asılılıqdan sərbəst şəkildə azad ola bilmirsinizsə, psixoloq və ya psixoterapevtə müraciət etməlisiniz.

Sosial media mütəxəssisi Orxan Rzayev: “Sosial şəbəkələrin insan həyatına çox ciddi şəkildə daxil olmasının səbəblərindən biri onun əlçatan olmasıdır. İnterneti olan is-

tənilən şəxs sosial şəbəkələrdən istifadə edə, ödənişsiz şəkildə qeydiyyatdan keçə bilər. Buna görə də sosial şəbəkələr cəmiyyət arasında sürətlə yayılır. Digər səbəblərdən biri də sosial şəbəkələrin insana şəxsiyyət qazandırmasıdır. Bununla da sosial şəbəkələrin son 10-15 ildə bəşəriyyətin ab-havasını dəyişdiyini qeyd edə bilərik. İnsanlar sosial şəbəkədə bir status paylaşaraq digərlərinin diqqətini çəkə, eyni zamanda gələcəkdə də söz sahibi ola bilər.

Ardı Səh. 6

Əvvəli Səh. 5

həddi gözlənilməlidir

Yetkin insanlar sosial şəbəkələrdən istifadə imkanlarını müəyyən edə bildikləri halda, dünyagörüşü, psixikası tam formalaşmamış uşaqlar burada lazımsız, yaşlarına uyğun olmayan, onlar üçün hətta həyatı təhlükə daşıyan informasiya burulğanına məruz qala bilərlər. Şəbəkələrin təyin etdikləri qaydalara əsasən, platformalardan istifadə edənlərin minimum yaş həddi 13 olmalıdır. Lakin bu belə olmur. Odur ki, sosial şəbəkələrlə bağlı narahatlıq doğuran məqamlar yaranır. Bu narahatlıqların ən başlıcası sosial şəbəkə istifadəçiləri arasında uşaqların, hətta azyaşlıların çox olmasıdır. Ən böyük narahatlıq isə odur ki, sosial şəbəkə istifadəçiləri arasında azyaşlıların sayı durmadan artır.

Bəs bu ucsuz-bucaqsız kəhkəşanda uşaqlarımızı hansı təhlükələr gözləyir? Onları necə qorumalıyıq? Valideynin, müəllimlərin, cəmiyyətin üzünə hansı

nasibət, inam, güvən olmalıdır. Nəzarətsiz qalanlar üçün təhlükələr daha çoxdur. Valideynlər uşaqlarını güvənlerini sarsmadan daim nəzarətdə saxlamalı, onlara məsləhət və yönləndirmələri ilə dəstək olmalıdırlar".

Bəs bizi asılı hala salan bu "xəstəliyin" səbəbi sosial şəbəkələr həyatımızda olmasa nələr baş verər?

1. Beyniniz daha az "ölü" halda olacaq.

Hər dəqiqədən bir səhifələri yeniləyəndə, ona aludə olanda ətrafınıza diqqət ayırmırsınız. Artıq hər şey o həddə gəlib ki, gəzməyə çıxanda, maraqlı yerlərə gedəndə, bunları həqiqətən də yaşamaq əvəzinə insanlar bir saniyə də gözlərini telefondan çəkmirlər. Bəzən elə olur ki, tutaq ki, bir neçə rəfiqə görüşür, hər hansı kafedə oturub vaxt keçirirlər. Bunların hərəsinin instagramda, facebookda bir-birilərinə "feeling happy with filankəs" yazıb "tag etməklərini" gördükdə ilk öncə elə təəssürat yaranır ki bunlar həqiqətən də kafedə bir yerdə çox "happy" (xoş-

Sosial şəbəkə asılılığından necə qurtulaq?

Sosial şəbəkələr vasitəsilə insanlar məlumat əldə edə, iş axtara, hətta gələcək həyat yoldaşını belə tapa bilər. Bu da sosial şəbəkələrin müsbət tərəfləridir. Buna görə də sosial media bəşəriyyət üçün daim maraqlı olacaq. Onun müsbət tərəfləri ilə yanaşı mənfi tərəfləri də var. Bunlardan biri də asılılıq problemdir. Sosial şəbəkələrdən asılı olmaq insanın şəxsi həyatına, iş prosesinə də mənfi təsir göstərir. İnsanlar sosial şəbəkələr vasitəsilə mənfi verdişlərə, etik olmayan davranışlara da yiyələnə bilərlər.

Hər şeyini, bütün yediyi-ıçdiyini sosial şəbəkəsində paylaşanlara gəlincə isə onların iki kateqoriyaya ayrıldığını deyə bilərik. Çünki bəzi insanlar food bloggerdir və yediklərini paylaşaraq onlar öz işlərini görmüş olurlar. Lakin digər bir qisim də var ki, sadəcə özlərini reklam etmək üçün və ya sosial şəbəkələri boş qalmasın deyərək bu cür paylaşım edirlər.

İnsanlar öndə olmağı, başqaları tərəfindən bəyənilməyi sevir. Sosial şəbəkələr də insanlar üçün bu imkanı yaratdığı üçün bu qədər məşhurlaşmış. Daha sonra isə insanlar sırf bəyənilmək üçün etik dəyərləri kənara qoyaraq hər şeyi etməyə başladı. Hətta bu yolla pul qazanmağa da üz tuturlar. Bu sosial şəbəkənin mənfi tərəfidir. Amma bunları qeyd etməklə, sosial şəbəkələrin müsbət tərəflərini, düzgün istifadə edənlər üçün xeyri ni də gözdə tutməməliyik".

Sosial şəbəkə istifadəçiləri arasında kişilər qadınlarla müqayisədə üstünlük təşkil edir

Ümumiyyətlə informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifadə edənlər arasında gənclər yaşlılarla müqayisədə üstünlük təşkil edirlər. Aparılan tədqiqatların nəticələri də təsdiqləyir ki, sosial şəbəkədən kənd yerləri ilə müqayisədə şəhərlərdə yaşayanlar daha çox istifadə edirlər. Həmçinin

ölkəmizdə sosial şəbəkə istifadəçiləri arasında kişilər qadınlarla müqayisədə üstünlük təşkil edirlər. Deməli, sosial şəbəkədən daha çox istifadə edən bu qruplar arasında asılılığın olması ehtimalı yüksəkdir. Gənclər əsasən əyləncə, ünsiyyət və gündəmi izləmək, özlərini təqdim etmək və məlumatlara çatmaq üçün sosial şəbəkələrdən istifadə edirlər. Bu isə nəticə etibarilə onların sosial şəbəkə asılılığına gətirib çıxarır.

Sosial şəbəkələrdən istifadə zamanı yaş

əhdəliklər düşür? Bununla bağlı zəruri qanunvericilik bazası varmı və biz bunları bilirikmi?

Uşaqlar təbiətləri etibarilə gördüklərinə, onlara təqdim edilən hər şeyə saf hisslərlə yanaşırlar. Ətrafda nə varsa, hamısını sanki həqiqətmiş kimi qəbul edirlər. Çox zaman da aldanırlar. **Həkim, uşaq inkişafı və reabilitasiyası üzrə mütəxəssis Ülviyyə Mirzəyeva** söyləyir ki, sosial şəbəkələr gündəlik isti-

bəxt) vaxt keçirirlər, maraqlı söhbətlərdən, bir-birilərinə görməkdən mənəvi zövq alırlar. Amma onların bir-birilərinə tag etdikləri anda üzlərindəki mimikani və "feeling happy" yazısını müqayisə edəndə anlayırsan ki, elə bil bu görüşün elə əsas məqsədi sadəcə "Instagram"da, "Facebook"da şəkil qoyub bunu hamıya bəyan etməkdən başqa bir şey deyil.

2. Daha faydalı işlərə vaxt ayıra bilərsiniz

Sosial şəbəkələr insanın vaxtını çox alır. Siz özünüzdən asılı olmadan hər dəfə səhifələri yeniləməklə dəhşətli vaxt itkisinə məruz qala bilərsiniz. Siz bu vaxtı daha səmərəli işlərə sərf edə bilərsiniz. Məsələn, bu vaxtı sizə əziz olan insanlara sərf etməklə münasibətləri də möhkəm edərsiz. Dostlarla vaxt keçirib problemləri müvəqqəti də ols unuda bilərsiniz. Özünüzdə formada saxlamaq, gümrəh olmaq üçün idmanla məşğul olmaq olar, bir halda ki idmanın verdiyi sağlamlığı, faydanı sosial şəbəkələr verə bilməz.

3. Sizin üçün kimin əsl dost kimin "kim" olduğunu anlaya bilərsiniz.

İnternetdə dost olmaq çox maraqlı və asandır. Kiminsə şəkil və statuslarını "like" etmək, komment yazmaq bəs edir. Onların sizin şəkillərinizi, statuslarınızı "like" etməyə, "canım", "janım", "djanım", "super foto" saysız hesabsız ürəklər, öpücüklər, smayliklər qoymağa sərf etdikləri 5-10 saniyə sizdə elə aldadıca təəssüratlar yara da bilər ki, siz onların hamısının sizinlə maraqlandığını, sizin onlar üçün dəyərli olduğunuzu düşünə bilərsiniz. Həmin sosial şəbəkələrdə bir müddət olmasanız, onlardan bir çoxu sizin həyatınızdan səssizcə yox olacaq.

4. Onda anlayacaqsız ki "like" əslində heç bir mənə daşımır.

LIKE artıq faktiki simpatiyani əks etdirmir. Like artıq daha çox "mən sənəni paylaşmanı gördüm" funksiyasının göstəricisidir. Bəziləri üçün hətta onları görmək o qədər vacibdir ki, like-ları görmədikdə depressiyaya belə düşə bilərlər.

5. Anlayacaqsız ki, sosial şəbəkələrdə etdiklərinizin çoxu kimlərsə sadəcə gəlirlərinin daha da artmasına istiqamətlənmiş məqsədyönlü manipulyasiyadır.

Təbii ki sizi sosial şəbəkələrdə seven insanlar var, sevənlərdən də çox sizin onlar üçün heç bir əhəmiyyət kəsb etmədiyiniz insanlar da var. Mark Zükerberq üçün siz sadəcə onun nəhəng məlumat bazasında mövcud bir rəqəmsiniz. Sizin vəzifəniz reklam və elanları izləmək, oyunlara külli miqdarda pul xərcləmək və varlıları daha da varlı etməkdir. Əslində sizə nə olursa internetdə bu heç kimi maraqlandırmır.

Ləman Sərraf

fadə etdiyimiz, həyatımızı onsuz təsəvvür etmədiyimiz bir faktordur. "İstər böyükler, istərsə də uşaqlar üçün onun müsbət və mənfi tərəfləri var. Məsələn, uşaqlar sosial şəbəkələrdə gördüklərini əksər hallarda tam anlaya bilmirlər. Bunun reallıq olduğunu düşünərək o şəkildə hərəkət etməyə çalışırlar. Burada tanımadığımız şəxslər çoxdur. Valideynlər mütləq diqqətli olmalı, yetkinlik yaşında onlarla həssas davranmalıdırlar. Uşaqlar müxtəlif təsirlərə məruz qala bilərlər - cinsi istismardan tutmuş maddi istismara qədər. Valideynlərlə övladları arasında sağlam mü-

Uğurlarımıza görə “BAŞINA DAŞ DÜŞƏNLƏRİN” İÇ - ÜZÜ

Dəfələrlə qeyd olunub ki, müxalifət düşərgəsində təmsil olunmaq heç də dövlətin və xalqın əleyhinə mövqe tutmağa, ölkəmizlə bağlı həqiqətləri danmağa, inkar etməyə əsas vermir və bunu müxalifətçilik hesab etmək ən azından yanlışlıq və böyük səhvdir. Öz ölkəsinin, öz xalqının maraqlarının əksinə çıxış etmək, mövqe sərgiləmək, uğurlarını, nailiyyətlərini, qələbələrini danmaq, inkar etmək müxalifətçilik yox, xəyanətçilik və düşmənçilikdir. Bir düşmən kimi ölkəmizin, xalqımızın uğurlarını danan və Azərbaycanın qələbələrini, nailiyyətlərini həzm edə bilməyənlərin başına məhz sülhməramlıların ərazilərimizi tərk etməsi ilə təkə daş düşmədi, üç üzleri, simasızlıqları da bir daha öz təsdiqini tapdı.

Qələbələrimizi, diplomatik nailiyyətlərimizi danmaq ikrah, nifrət yaradır, çünki bunun adı xəyanətçilikdir

Rusiya sülhməramlılarının ölkəmizin ərazilərini tərk etməyə başlamasının erməni cəmiyyətində niyə böyük bir rezonans doğurduğunu başa düşmək heç də çətin deyil. Heç bir israr olmadan sülhməramlıların məhz Azərbaycanın Qarabağ ərazilərini iki ölkənin ali rəhbərliyinin qərarı ilə tərk etməkdə olmasına ermənilərin böyük qısqançılıqla yanaşması əlbəttə ki, anlaşılındır. Ermənistan ərazisində Rusiyaya məxsus 102-ci bazanın çıxarılması ilə bağlı hay-küy qoparan, amma qarşı tərəfdən buna məhəl belə qoyulmadığını gören hayların indi ölkəmizin ərazilərini sülhməramlıların tərk etməkdə olduğunu müşahidə etdikləri zaman hansı hislər keçirdiyinin, hansı şəkildə çıxdıqlarının məhz Ermənistan məxsus mətbuat səhifələrində belə öz əksini tapması təəccüb doğurmur. Amma sapı özümüzdən olan baltaların, ölkə hüduqlarından kənar da dövlətimiz, xalqımız əleyhinə sayıqlayan və nailiyyətlərimizə kölgə salmağa çalışan və bunu özünə rəva bilənlərin, içimizdə olan və müxalifətçi kimi özünü göstərməyə çalışanların uğurlarımızı, qələbələrimizi, diplomatik nailiyyətlərimizi danmaları nəinki təəccüb doğurur, ümumiyyətlə çox böyük bir ikrah, həm də nifrət yaradır, çünki bunun adı xəyanətçilikdir. Məhz bu xəyanətçilikləri fonunda da üç üzleri ortaya çıxır ki, bu da qətiyyətlə nəzərdən qaçan deyil.

Sülhməramlıların ərazilərimizi tərk etməyə başlaması ilə bir çoxlarının başlarına daş da düşdü, iç üzleri də ifşa olundu

Doğrudur, 10 noyabr 2020-ci il tarixli Üçtərəfli Bəyanata əsasən Rusiya sülhməramlılarının ölkəmizin Qarabağ ərazisində müvəqqəti, daha dəqiq desək, 2025-ci il tarixinə qədər beşillik müddətə yerləşdirilməsi simvolik xarakter daşıyır. Eyni zamanda etiraf etmək lazımdır ki, ABŞ və Fransa kimi bölgəyə burun soxmaq istəyən dövlətlərin müdaxilə etməsinə imkan verməmək üçün rus sülhməramlılarının ərazilərimizdə yerləşdirilməsi o zaman lazım gəlirdi, labüd idi. Amma bu o demək deyildi ki, Rusiya sülhməramlıları əbədi olaraq, yaxud uzun müddətə ərazilərimizdə qalacaqlar və getmələri də mümkünsüz sayıla bilməz. Hələ

2020-ci il həmin sülhməramlıların yenidən ərazilərimizə yerləşdirildiyi zaman dəfələrlə qeyd olunurdu ki, onlar ərazilərimizi mütləq tərk edəcəklər, lakin buna inanmaq istəməyən, bununla bağlı öz məntiqsiz, əsassız iddialarını ortaya qoymağa çalışanlar daş atıb baş tuturdular ki, sülhməramlılar artıq Azərbaycan ərazilərini tərk etməyəcəklər və guya ərazilərimizdə əbədi olaraq qalacaqlar. İndi onların fikirlərinin də, ideyalarının da cəfəngiyyətdən başqa bir şey olmadığı öz təsdiqini tapdı və sülhməramlıların ərazilərimizi tərk etməyə başlamaları ilə başlarında daş da düşdü, bunu etiraf etməkdən boyun qaçıqmaları ilə iç üzleri də ifşa olundu.

Rradikal müxalifətin xəyanətçiliyini, satqınlığını, ölkəmizə qarşı düşmənçiliyik mövqeyini görürük

Ümumiyyətlə, müxalifət kimi özünü göstərməyə çalışan xəyanətçilərin yumşaq şəkildə desək, "proqnozlarının" özünü doğrultmadığını dəfələrlə şahidi olmuşuq. Hətta görmüşük ki, qələbələrimize, uğurlarımıza xələl gətirmək niyyəti ilə onlar dəfələrlə and-aman edərək reallıqları inkar etməyə çalışıblar. "Qarabağın birçox qarış torpağı işğaldan azad olunsaydı, qulağımı kəsərdim", deyən Qabil kimi xəyanətçilər, Xankəndi, Xocalı, Xocavənd, Ağdərə olmaqla, bir sıra ərazilərimizin işğal altında qaldığı barədə bar-bar bağırıb düşmən dəyirmanına su tökən və bununla 44 günlük savaştakı qələbəmizə xələl gətirməyə çalışan, şəhidlərimizin ruhuna hörmətsizlik edən satqınlar, radikal müxalifətçilər, eləcə də, Rusiya sülhməramlılarının 2025-ci ilə qədər Qarabağdan çıxacağı təqdirdə cənab Prezident İlham Əliyevə "bravo", "Müzəffər" deyəcəyini söz verən namərdlər qulaqlarını kəsmələri də, heç olmasa ağızlarını büzmədən, əymədən reallıqları etiraf etmərlərsə, deməli, iç üzlerini ortaya qoymuş olurlar. Rusiya hərbi kontingenti Azərbaycan ərazilərini tərk edir, amma Osmanlı Sevinc sözünü tutmur və etiraflar etməkdən boyun qaçırır. Bir sözlə, sözümdən qaçmaq simasızlıqdır və onun bu simasızlığını, iç üzünü artıq növbəti dəfə müşahidə etmiş oluruq. Təkcə onun yox, ümumiyyətlə, radikal müxalifətin həm xəyanətçiliyini, həm düşmən dəyirmanına su tökən satqınlığını, həm bununla ölkəmizə qarşı düşmənçiliyik mövqeyini görürük.

Düşmən tərəfi müdafiə edən simasızların demək olar, artıq açılmayan iç üzü qalmayıb

Heç şübhəsiz ki, millətine, xalqına, dövlətinə, öz ölkəsinə, yurduna düşmənçilik edənlər növbəti dəfə yanlışlıqlarının özləri hamıdan çox fərqləndiriləcək. Ölkəmizin hakimiyyətini, dövlətimizi guya məhz Qarabağı ruslara satmaqda günahkar kimi qələmə verməyə çalışanlar, ölkəmizə qarşı şər atanlar, Qərbin oyuncağı, marioneti olaraq Azərbaycana qarşı kin qusanlar, möhtəşəm qələbəmizi, Zəfərimizi gözdən salmağa çalışanlar Rusiya sülhməramlılarının ərazilərimizi tərk etməyə başlamaları ilə həm mənəvi, həm psixoloji, həm də siyasi baxımdan darmadığın edildilər və bunun onlar üçün iflas olduğunu da anlamaqdadırlar. Amma bunu etiraf etməməklə simasızlıqlarını, iç üzlerini bir daha ortaya qoymuş olurlar və növbəti dəfə göstəririlər ki, onlar Amerikada və

Avropada olan ermənipərəstlərin, ümumiyyətlə, erməni lobbisinin marağ və mənafeələrinə qulluq edirlər. Bunun adı isə müxalifətçilik yox, düşmənçilik və xəyanətçilikdir ki, belə bir ikrah doğuran mövqeləri, əməlləri ilə iç üzlerini ifşa etməkdən belə çəkinmirlər.

Milli maraqlarımız naminə həmrəy ola bilməyən, ümumiyyətlə belə bir həmrəyliyə marağ da göstərməyən Sevinc Osmanlı kimi, Qabil kimi, Tural Sadıxlı kimi, Məhəmməd Mirzəli kimi, eləcə də Əli Kərimli və onun kimi şəxslərin sərgilədikləri mövqelərinin əsl simalarını, daha doğrusu simasızlıqlarını çoxdan ortaya qoyub. Vətən müharibəsi zamanı düşmən tərəfi müdafiə edən bu simasızların Qarabağın işğaldan azad olunmayacağını, erməni separatçılarının Xankəndidən çıxarılmayacağını iddia edərək ictimai rəyi çaşdırmağa çalışmaları onların ermənidən də bəter erməni, düşmən olduqlarını bir daha təsdiq etdi və tam əminliklə deyə bilərik ki, həmin simasızların demək olar ki, artıq açılmayan iç üzü qalmayıb. Xankəndi, Ağdərə, Xocalı, Xocavənd işğaldan azad edildikdən sonra da olsa əleyhimizə danışdıqları üçün ağızları qurumalı olan xəyanətçilər birçox dəfə Rusiya sülhməramlılarının ərazilərimizdə olmasını əllərində bayraq etməyə çalışdırlarsa, indi bu barədə də ağızlarını eyə, köndədən qoya bilmirlər. Amma bununla belə ölkəmizin uğurlarını etiraf etmərlər. Elə bil ki, Azərbaycan uğurları, nailiyyətləri, qələbələri, Zəfərə imsa atdıqca onların başlarına daş düşür. Ona görə də həmin o qaragurhunun təmsilçiləri dörd ilə yaxındır ki, xalqımızın mükəmməl qələbəsinə kölgə salmaq, hala zəhmətinə haram qatmaq üçün əllərindən gələni edirlər. Bununla da onlar öz simasızlıqları, xəyanətçilikləri ilə öz canlarını Vətən uğrunda qurban verən şəhidlərimizin ruhunu incidir, onlara qarşı hörmətsizlik edir, qazilərimizin belə yaralarına köz basırırlar. Bax budur Azərbaycanın qələbələri, uğurları, nailiyyətlərinə görə həmin o başlarına daş düşən xəyanətçilərin iç üzü...

İnam Hacıyev

Dünyanın ən məşhur idman və əyləncə kanalları indi "CityNet"də!

Ölkənin qabaqcıl internet provayderi "CityNet" Azərbaycanda ilk dəfə olaraq dünyanın məşhur TV platformaları ilə əməkdaşlığa başladı. Yeni əməkdaşlıqlar nəticəsində "CityNet" "Blu-TV", "Canal+Group" və "Setanta Sports" daxil olan kanalları Azərbaycana gətirir. Artıq mart ayından etibarən "CityNet" müştəriləri Türkiyə istehsalı eksklüziv məzmunları və məşhur kino ulduzlarının çəkildiyi serialları "Blu-TV Play1" kanalından ödənişsiz izləyir.

"CityNet"-in "Internet+TV" paketinə qoşulan müştəriləri tamamilə ödənişsiz şəkildə "Dizi", "Filmbox", "FilmBox Arthouse", "FunBox UHD", "Fast&FunBox", "DocuBox", "Gemetoon", "360 TuneBox" və "FightBox" kanallarını izləyə bilərlər. Bu kanallar "Canal+Group"-a daxil "SPI International" ilə əldə olunan razılaşma çərçivəsində "CityNet"-in TV yayımı xidmətinə daxil edilib. Bu kanallarda müştərilər Hollivud kinoları, sənədli filmlər, Türkiyə istehsalı serialları, müxtəlif əyləncəli verilişlər, oyunlar izləyə və fərqli janrlarda musiqilər dinləyə bilərlər.

Dünyanın top futbol liqalarını, NBA, F1 kimi mühüm idman yarışlarını, eləcə də, böyük tennis turnirlərini yayımlayan "Setanta Sports" kanalları da artıq "CityNet" istifadəçiləri üçün aktivdir. "Setanta Sports" və digər idman kanallarını ("Futbol", "Matç" və s.) əhatə edən pakete qoşulma haqqı 2 AZN təşkil edir. Mövcud "CityNet" müştəriləri isə bu paketdən ilk ay ödənişsiz yararlanı bilərlər.

"CityNet" yüksək sürətli sabit internet, ev telefonu xətti və rəqəmsal TV (120 HD kanal olmaqla, 240-dan çox TV kanal) xidmətləri təqdim edən və daim inkişaf edən internet provayderidir. Qoşulma və ya ətraflı məlumat üçün www.citynet.az saytına keçid edə və ya *1177 ilə əlaqə saxlaya bilərsiniz.

2023-2024-cü qəbul ilində abituriyentlər buraxılış imtahanlarını mart ayında (3 mart və 10 mart) iki ayrı tarixlərdə verdilər. Bununla yanaşı 14 aprel tarixində əvvəlki ilin məzunları olan abituriyentlər də buraxılış imtahanında iştirak etdilər. Ümumilikdə buraxılış imtahanlarında iştirak edən cari ilin məzunlarının sayı 104416 nəfər olub ki, bunlardan da 27 abituriyentin nəticəsi imtahan qaydalarını pozduğu üçün ləğv olunaraq etibarsız hesab edilib. O cümlədən 14 apreldə qeydiyyatdan keçən əvvəlki ilin məzunlarının da sayı 34445 nəfər olub. Ümumilikdə 138800 ətrafında abituriyent buraxılış imtahanlarında iştirak edərək imtahanın ikinci mərhələsinin nəticəsinə görə müsabiqədə mübarizə aparacaq. Buraxılış imtahanlarında yüksək nəticə göstərən şagirdlər də kifayət qədər çox oldu. Bu mövzu ətrafında tanınmış təhsil eksperti Ramin Nurəliyevlə söhbət etdik.

-Keçən illə müqayisədə bu il maksimal bal toplayan abiturientlər çoxdur. Səhv etməməyə keçən il olmamışdı belə göstərici.

- Ümumiyyətlə, Dövlət İmtahan Mərkəzinin tarixindən indiyə qədər olan ən yüksək nəticə 53 abituriyentin maksimal 300 bal toplamasını müşahidə etdik. Yeni bu zamana qədər belə bir nəticə Dövlət İmtahan Mərkəzinin tarixində görünməmişdi. 53 abituriyent maksimal nəticə göstərməsi, 200-dən yuxarı bal toplayan abituriyentlərinin sayının çoxluğu əlbəttə ki, sualların əvvəlki illərə nisbətən sadələşdirilməsindən xəbər verir. 14 apreldə əvvəlki ilin məzunlarının buraxılış imtahanı nəticələri hələ açıqlanmayıb. Ehtimal olunur ki, orda da yüksək bal toplayan abituriyentlərin sayı kifayət qədər olacaq.

Dövlət İmtahan Mərkəzi hər zaman, yeni əvvəlki illərdə də olduğu kimi suallara əsasən sadə, orta və çətin səviyyədə salır. Lakin bu ilki buraxılış imtahanlarında abituriyentlərin imtahandan çıxdıqdan sonra sualların asan olduğunu ifadə etməsi, yaxşı yazdıqlarını bildirməsi və həmçinin də fənn müəllimlərinin sualları yoxlayarkən əvvəlki illərə nisbətən asan olduğunu ifadə etməsi, təbii ki,

DİM-in tarixində ilk dəfə: 53 maksimal nəticə

Ramin Nurəliyev: "280, 290 bal toplayan şagird 300 bal toplayan şagird qədər savadlıdır"

da bizim, əlbəttə, abituriyentlərə ciddi təsir göstərmişdi və nəticənin də aşağı düşməsinə səbəb olmuşdu. Amma bu iki sualların əksəriyyəti orta ümumtəhsil məktəblərinin dərsləri əsasında salındığı üçün və suallar da o qədər qəliz olmadığı üçün, bu da abituriyentlərin suallara olan münasibətində çox rahatlıq təşkil etmiş və abituriyentlər də yüksək nəticə göstərmişdi.

-Rekord sayda maksimum bal yığan şagirdlər var, bu nəyi ifadə edir - imtahanın asanlıqını ya təhsilin keyfiyyətinin yüksəldiyiniz?

Mən bunu imtahanın asanlıqı ilə müqayisə edəram. Çünki imtahanın asan olduğu təqdirdə təbii ki, nəticələrin yüksək olması qaçılmazdır. Təhsilin keyfiyyəti və illərə görə abituriyentlərin savad səviyyəsinin yüksək və aşağı olması da özünü göstərə bilər. Məsələn üçün, əvvəlki ilin abituriyentlərinə nisbət-

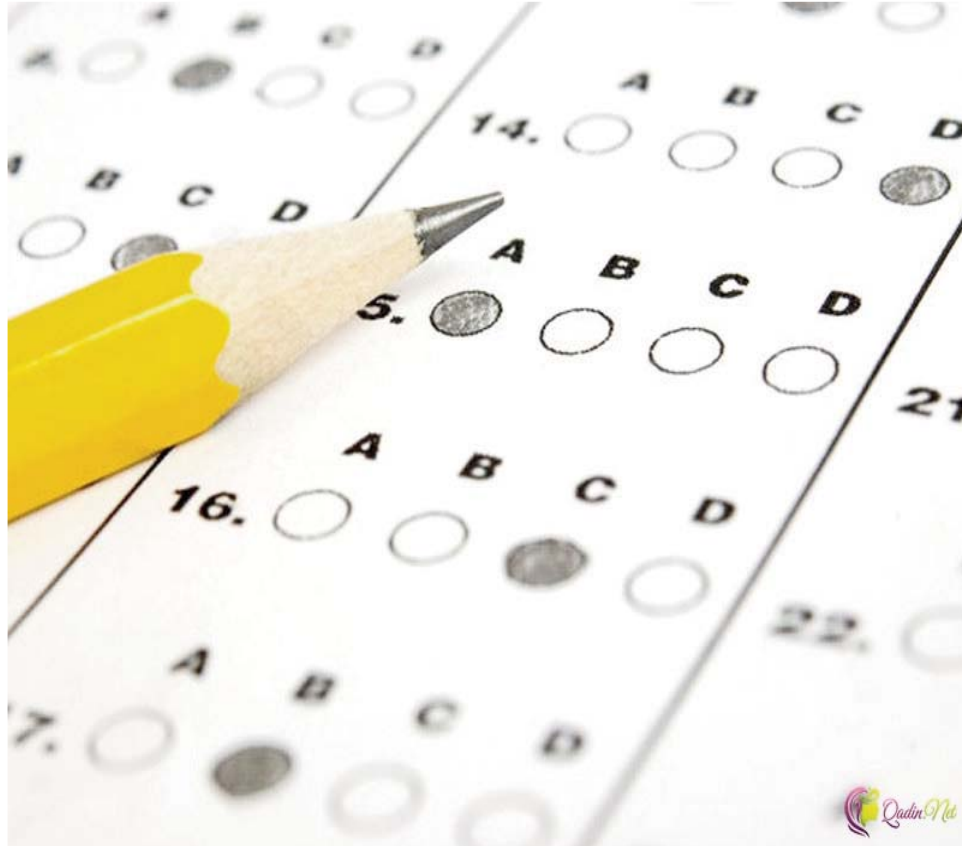
layan abituriyentlər içərisində rayon məktəblərinin və bəzi kənd məktəblərinin də adları qeyd olunmuşdu. Demək ki, həqiqətən də bu imtahana rayonlarda, kəndlərdə olan məktəblərin şagirdlərinin də ciddi hazırlaşdığı bellidir. O cümlədən təbii ki, repetitorların da fəaliyyətini danmaq olmaz. Çünki Azərbaycan təhsilində, xüsusilə də universitetə hazırlıq təhsilində repetitorların həqiqətən də çox böyük rolu var. Repetitor istər şəhər məktəblərində olsun, istər rayon məktəblərində olsun, abituriyentlərin demək olar ki, 80-85 faizi repetitorların yanında və hazırlıq kurslarında hazırlıq mərhələsi keçirlər. Buna görə də təbii ki, repetitorların fəaliyyətini danmaq mümkün deyil. Onların da təhsilin inkişafı istiqamətində xüsusi xidmətlərini qeyd etmək lazımdır. Mən düşünürəm ki, burada həm abituriyentlərin, həm də məktəb və repetitorların uğuru yüksəkdir.

-300 bal yığmaq savadlılıq göstəricisidir? Maksimal bal toplamaq əzbəçilikdir deyənlər çoxdur.

-Maksimal bal toplamaq əlbəttə ki, bir abituriyentin savadının göstəricisidir, bunu danmaq olmaz. Amma bununla yanaşı 290, 295 bal, 285, 280 bal və yuxarı toplayan abituriyentlər də yüksək savada malik abitur-

yentlərdir deyə düşünürəm. Yeni onların 300 bal toplayan abituriyentlərdən ciddi bir fərqi olmadığını düşünürəm. Niyə? Çünki bir abituriyent əgər 280-290 bal toplayarsa, 1-2 sualla imtahanın maksimal nəticəsinə əldə edə bilmirsə, o abituriyentə 300 bal toplayandan savadsızdır demək mümkün deyil. Çünki 300 bal toplamağın özü də şans məsələsidir.

Məsələn üçün, abituriyent imtahana girdiyi zaman müəyyən stress yaşayıb, bir-iki sualı nəzərdən qaçıra bilər, diqqətsizlikdən bir iki sualı yazmayıb, maksimal nəticəni əldə etməyə bilər. Bu o demək deyil ki həmin abituriyent savadsızdır. Gəlin belə bir müqayisə edək. 53 abituriyent buraxılış imtahanında 300 maksimal bal topladı. İndi görək blok imtahanında 53 abituriyentin hamısı 400 maksimal bal toplaya biləcəkmi? Mən elə düşünürəm ki, toplaya bilməyəcək. Həmin blok imtahanında bəlkə də 350-360-370 bal toplayanlar olacaq. Onların imtahana hazırlıq və yaxud da imtahana gəldiyi, imtahanda iştirakı, imtahan stressi, əhval ruhiyyəsi əlbəttə nəticəsinə də təsir edir. Biz 280-290 bal toplayan abituriyentlərin 300 bal toplayan abituriyentlərdən savadca zəif olduğunu qətiyyənlə və qətiyyənlə deyə bilərik.

nəticələr açıqlandıqdan sonra da özünü əks etdirdi. Sualların səviyyəsi nə qədər asan olarsa, abituriyentlərin əksəriyyəti yüksək bal toplayacaq. Suallar nə qədər çətin olarsa, abituriyentlər, təbii ki, bu sualları yazmaqda çətinlik çəkəcək və ballarda aşağı düşməsinə səbəb olacaq.

Ən böyük səbəb təbii ki, DİM-in suallarının tərtibatı ilə bağlıdır. Əvvəlki ilin buraxılış imtahanı suallarında müəyyən problemlər də öz əksini tapmışdı. Çətin və qəliz suallar, xüsusilə də Türkiyənin və ya xarici ədəbiyyatdan istifadə olunan suallar da var idi ki, bu

də bu ilki ilin abituriyentlərin daha çox dərslər çalışması və yaxud da daha çox universitetə hazırlıq istiqamətində özünün təkmilləşdirilməsi də göstərə bilər. Amma mən bunu daha çox sualların asanlaşdırılması ilə əlaqələndirirəm.

-Bu nəticə kimin uğurudur - məktəbin ya repetitorların?

-Bu əsasən təbii ki, abituriyentlərin uğurudur. Amma bu uğurda məktəbin də, repetitorların da xüsusi rolu var. Məsələn üçün, biz eger diqqət yetirərsə, maksimal 300 bal top-

Maksimal bal toplamaq əzbərçilikdirmi deyənlər çoxdur. Mən buna tamamilə qarşıyam. Yeni burada əzbərçiliklə gedib 300 bal maksimum bal toplamaq mümkün deyil. Niyə? Çünki DİM hal-hazırda qəbul imtahanlarında sualları həqiqətən də əzbərçilikdən daha çox məntiqə əsaslanan formada təqdim edir. Yeni sualların 30-40 faizi məntiqə əsaslanan suallardır, riyaziyyat sualları da həmçinin. Azərbaycan dili sualları da eyni şəkildədir. Sualların bir qismi, xüsusilə də məntiqə əsaslanan, təfəkkürün məhsulunu ortaya qoyan sual tiplərinə aid olduğu üçün burada əzbərçilik çox da böyük rol oynamır.

Yeni şagird mümkün qədər təqdim olunan sualların analiz edib cavabını tapmaq məcburiyyətindədir. Çünki elə suallar var ki, o sualda 3 məntiq soruşulur, şagird burada üç məntiqin izahını bilməlidir ki, o sualı düzgün cavablandırın. Ona görə də mən bunu əzbərçilikdən daha çox savadla əlaqələndirirəm. Çoxlu test işləmək, universitetə hazırlıq istiqamətində kifayət qədər mövzulararası əlaqələri tapmaq, testlə-

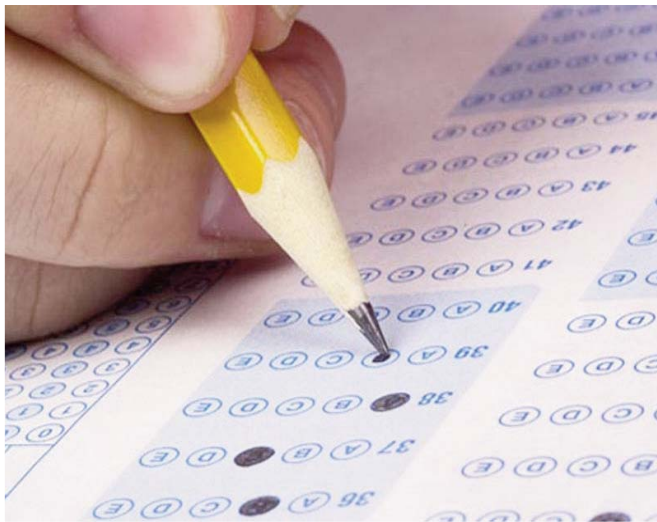

rə daha çox diqqət yetirmək, sadəcə Dövlət İmtahan Mərkəzinin test bankı ilə deyil, digər hazırlıq kurslarının test bankından istifadə edərək daha çox özünü yüksək səviyyədə hazırlığa həsr edən abituriyentlərin nailiyyətidir.

-300 bal yağanlar arasında kənd məktəblərində oxuyan uşaqlar üstünlük təşkil edir, bu il lisey və gimnazialardan maksimal bal toplayanların sayında canlanma hiss olunmadı.

Mən əsasən regional təhsil idarəsi ilə əlaqələndirirəm. Çünki əvvəllər kənd məktəbləri mərkəzdən uzaq olduğuna görə bir az məsuliyyətsiz yanaşırdılar məsələyə, nəzarət yox idi deyə çox rahatlıq hiss edirdilər məktəb rəhbərləri. Amma indi son 2-3 ildir regional təhsil idarələrinin fəaliyyəti həqiqətən də təqdirəlayiqdir, alqışlanmalıdır. Çünki mütəmadi olaraq öz regionunda olan rayon - kənd məktəblərinə mütəmadi nəzarət həyata keçirirlər, yoxlamalar aparırlar və bu da təbii ki, məktəb rəhbərliyinin məsələyə ciddi yanaşmasını ortaya qoyur. Məktəb rəhbərliyi də Regional Təhsil idarəsinin hər an gəlib məktəbi yoxlayacağını diqqətə alaraq məktəbdə olan təlim-tədris prosesinə xüsusi nəzarət edir. Bu da təbii ki, abituriyentlərə müsbət mənada təsir göstərir.

Lisey və gimnaziaların maksimal bal toplayanların siyahısında adının az olması və yaxud da canlanmamasını onunla əla-

qələndirirəm ki, əgər özəl liseyləri nəzərdə tutulubsa, özəl liseylər xüsusilə xarici universitetlərə hazırlaşdığı üçün, daha doğrusu belə deyək, özəl liseylərə övladını gətirib qoyan və müəyyən məbləğ ödəyən valideynlər daha çox övladının xarici universitetlərdə oxumasını istəyirlər. Özəl liseylərdə də tədrisin ingilis dilində aparılması və xarici universitetlər istiqamətində daha çox hazırlıqların keçirilməsi, dərslərin elə istiqamətləndirilməsi abituriyentlərin Azərbaycan universitetlərinə olan marağını bir az aşağı salır. Çünki, özünüz düşünün, özəl liseyde müəyyən məbləğdə pul verən bir abituriyent əgər xarici universiteti düşünürsə, bu abituriyent həm xarici, həm Azərbaycan universitetlərinə maksimal səviyyədə çalışmaq iqtidarında olmayacaq. Çünki-qüvvətini bir istiqamətə yönəldirəcək və marağında xarici universitetlər varsa, əlbəttə ki, daha çox xarici universitetlərə qəbul olma istiqamətində hazırlıq keçmiş olacaq.

Ona görə də Azərbaycan universitetlə-

rinə liseylərdə oxuyanların bəlkə də 15-20 faizi müraciət etdiyi üçün bu da ümumi nəticə əlbəttə ki, təsir göstərir. Amma dövlət gimnazialarını nəzərdə tuturuqsa, dövlət gimnazialarında mən elə düşünürəm ki, təhsil səviyyəsi aşağı deyil. Sadəcə maksimal nəticə göstərən abituriyentlərin sayında bir az azalma var. Yeni, dediyimiz kimi, burada 250 baldan yuxarı olan şagirdlərin sayı da əsasdır. Çünki ümumi nəticəni 300 balla qiymətləndirmək doğru deyil. Biz 250 baldan yüksək nəticə göstərən şagirdlərin siyahısına baxsaq dövlət gimnaziaların da yüksək nailiyyət əldə edən məktəblər içərisində olduğunu müşahidə edə bilərik.

-Ayrı vaxtlarda keçirilən buraxılış imtahanlarının biri digərindən asan ola bilərmi? Belə iddialar var.

Buraxılış imtahanları ayrı tarixlərdə keçirilərsə, bu təbii ki, abituriyentlərin də, valideynlərin də müəllimlərin, eləcə də ictimaiyyətin də reaksiyası ilə qarşılaşacaq. Çünki fərqli tarixlərdə keçirilən buraxılış imtahanı və eyni müsabiqə istiqamətində, baxın burada önəmli olan budur, eyni müsabiqəyə buraxılan, yəni eyni qrupda müsabiqəyə buraxılan abituriyentlər fərqli tarixlərdə buraxılış imtahanı keçdikdə sualların səviyyəsinin istər-istəməz fərqli olması abituriyentlərin narazılığına səbəb olacaq.

Mən təklif edirdim ki, Dövlət İmtahan Mərkəzi buraxılış imtahanlarının vaxtını bir vaxta təyin eləsin. Əgər bu imkansızdırsa, məsələn, 130 min abituriyent bu il qəbul imtahanlarında ərizəsini təsdiq edib, 130 min abituriyentin eyni gündə imtahan buraxılış imtahanında iştirak etməsi Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən çətinlik törədirsə, amma mən elə düşünürəm, bu o qədər də çox çətinlik törətməməlidir. Çünki bu gün Dövlət İmtahan Mərkəzinin bu 130 min abi-

turiyentin eyni vaxtda buraxılış imtahanında iştirakını təmin etmək gücü var. Mən elə düşünürəm ki, müəyyən resurslara da malikdir. Amma deyək ki, edə bilmirsə, ən azından ixtisas qrupları üzrə müsabiqədə iştirak edən abituriyentləri bölərək buraxılış imtahanının keçirilməsi daha çox məqsədəuyğun olar.

Bu xoş çətin olmamalıdır əslində, sadəcə doğru mexanizm işləmək lazımdır.

Elədir. İmtahanın vaxtını regionlar üzrə deyil, ixtisas qruplarına uyğun təşkil etmək olar. Məsələn, birinci qrup abituriyentləri dördüncü qrup abituriyentlərlə eyni formada mübarizə aparmır. Çünki birinci qruplar ancaq birinci qrup abituriyentlərlə mübarizə aparır, ikinci qruplar ikinci qruplarda mübarizə aparır, digərləri də həmçinin. Ona görə də əgər bunu buraxılış imtahanlarını ayrı tarixlərdə keçirəcəksə qruplara bölərək keçirmək daha məqsədəuyğun olar. Məsələn, 1 və 4-cü qrupların buraxılış imtahanını bir tarixdə, 2 və 3-cü qrupların buraxılış imtahanını ayrı tarixdə biz edəriksə, o zaman ayrı-seçkilik də olmaz. Yeni abituriyentlər və ictimaiyyət də ciddi problem çıxarmaz. Niyə? Çünki birinci qrupun buraxılış imtahanında iştirak edən bütün abituriyentlər, həmçinin də dördüncü qrupun buraxılış imtahanında iştirak edən bütün abituriyentlər eyni suallarla buraxılış imtahanında qarşılaşacağı üçün artıq ciddi bir narazılığa səbəb olmayacağı düşünürəm. Çünki onların rəqibləri özləridir.

Amma, misal üçün, fərqli qruplar fərqli tarixlərdə buraxılış imtahanına girdiyi təqdirdə bəli burada ciddi narazılıqlar ortaya çıxa bilər. Çünki o ikinci qrupun biri fərqli bir tarixdə, digəri fərqli bir tarixdə buraxılış imtahanında iştirak edərsə və bu fərqli tarixlərdə olan suallar biri asan, biri çətin olarsa, əlbəttə ki, burada həm ədalətsizlik olmuş olur, həm də abituriyentlərin və icti-

Lalə Mehralı

SƏRBƏST AUDİTOR

INDEPENDENT AUDİTOR

Azərbaycan Respublikası, AZ 1063
Bakı şəhəri, Nizami küçəsi, 25/18
VÖEN : 1100075712
Audit İcazəsi SA № 258

25/18, Nizami Street
AZ 1063, Baku, Azerbaijan
Tax ID : 1100075712
Audit License İA №: 258

Phone : (+99450) 313 89 72
Phone : (+99455) 313 89 72
E-mail: iham.auditor@mail.ru

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

“Beton Məmulatları” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbərliyinə

Rəy

Mən, “Beton Məmulatları” ASC-nin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas uçot siyasətinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini aparmışam.

Mənim rəyimcə, hazırkı maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına “MHBS” uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəyin bildirilməsi üçün əsaslar

Mən auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışam. Bu standartlar üzrə mənim məsuliyyətim rəyimin “Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti” bölməsində əks etdirilir. Mən Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsinə (IESBA məcəlləsi) uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərərəm.

Mən hesab edirəm ki, əldə etdiyim audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fərqləndirilmə və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Cəmiyyəti ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, Cəmiyyətin öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Cəmiyyətin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesində nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Mənim məqsədim saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fərqləndirilmə və ya səhv nəticəsində yaranan biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində mən auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayıram. Bundan əlavə mən:

Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayıb və tətbiq edir, rəyimin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirəm. Fərqləndirilmə nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fərqləndirilmə gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.

Cəmiyyətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilməsi üçün hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirəm.

Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndirirəm.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildirirəm. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, mən auditor rəyimdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimi dəyişdirməliyəm. Nəticələrim auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.

Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndirirəm.

Maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Cəmiyyətin biznes fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirəm. Mən Cəmiyyətin auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıram. Mən audit rəyimə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıram.

Mən digər məsələlərə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyim daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirəm.

Sərbəst auditor
Hacı-Əzizov İlham İsfəndiyar oğlu

Bakı şəhəri, Azərbaycan Respublikası
22 fevral 2024-cü il

İctimai-siyasi xadim: Hadi Rəcəbli

Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında özünəməxsus rolu və mövqeyi olan Milli Məclisin Əmək və Sosial Siyasət komitəsinin sabiq sədri Hadi Rəcəbli dünyasını dəyişdi. Uzun illər müxtəlif vəzifələrdə çalışan Hadi Rəcəbli gərgin əməyi ilə ona göstərilən etimadı yüksək səviyyədə doğrultmuşdur. 1947-ci il oktyabrın 25-də Lənkəran rayonunun Viravul kəndində anadan olan Hadi Musa oğlu Rəcəbli ömrünün 77 yaşında həyata vida söylədi. Tərcümeyi-halına həkk olunan sətirlər onun fəaliyyəti və kimliyi haqqında hər şeyi demiş olur.

Moskva Yeyinti Sənayesi İnstitutunun texnologiya fakültəsini və Bakı Ali Partiya məktəbini bitirmiş Hadi Rəcəbli 1963-cü ildən Lənkəran çörək zavodunda fəhle, mühəsib, texnoloq, iqtisadçı işləmişdir. Fəhləlikdən və zəhmətdən başlanan yol illər sonra onu ucaltmış, şöhrət gətirmişdir. Hələ sovet məkanında yaşadığımız illərdən - 1971-ci ildən Lənkəran şəhər Komsomol Komitəsinin ikinci katibi, 1972-ci ildən birinci katibi vəzifəsində çalışmışdır. Yaradıcılıq imkanları geniş olan Hadi Rəcəbli 1978-ci ildən “Bakinski raboçi” qəzetinin xüsusi müxbiri kimi çalışmış qələmə aldığı məqalələri ilə diqqətdən kənarda qalmamışdır. Analiz etmə və iti zehni qabiliyyəti müxbir kimi fəaliyyətinə töhfələr verməsinə səbəb olmuşdur. Qısa bir müddətdən sonra 1980-ci ildən Lənkəran şəhər İcraiyyə Komitəsinin sədri vəzifəsi ona həvalə olunur. Gənc bir insana belə bir məsul vəzifənin həvalə edilməsi əlbəttə ki, qazandığı etmədin bəhrəsi idi. Demək olar ki, yaşadığı hər bir il ona uğur gətirmişdir. 1981-ci ildən Azərbaycan KP MK-nın inspektoru, 1983-cü ildən Şəki şəhər Partiya Komitəsinin birinci katibi, 1989–1995-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetində referent, aparıcı mütəxəssis, bölmə müdiri, şöbə müdirinin müavini, şöbə müdiri vəzifələrində çalışmışdır. Bu və digər vəzifələr Hadi Rəcəblinin nüfuzunu artırmış və ölkənin ictimai-siyasi həyatında rol oynayan bir ziyalı kimi fəaliyyəti daha genişlənməmiş, məsul vəzifələrə irəli çəkilməmişdir.

Hadi Rəcəbli on birinci çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin, birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü və beşinci çağırış isə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı seçilmişdir. Bütün bunlarla yanaşı, ehtiyatda olan mayor olmuşdur. Milli Məclisin Sosial Siyasət daimi Komissiyasının sədri seçilmişdir. Azərbaycan-Yunanistan parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri, Azərbaycan-Böyük Britaniya, Azərbaycan-İran, Azərbaycan-Koreya, Azərbaycan-Litva, Azərbaycan-Norveç parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qruplarının üzvü kimi çalışmışdır. İctimai fəaliyyətinə nəzər salarkən xüsusi olaraq qeyd edək ki, o, Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü olmuşdur.

İctimai-siyasi fəaliyyəti ilə yanaşı, elmi fəaliyyəti də hər zaman diqqətdə olmuş və elmi araşdırmaların nəticəsi olaraq 9 kitabın və 220-dən çox elmi-publisistik məqalənin müəllifidir. Azərbaycanda ilk siyasi elmlər namizədi olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Beynəlxalq münasibətlər kafedrasının dosenti kimi fəaliyyət göstərmişdir.

Onun fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Belə ki, “Əmək igidliyinə görə” medalı (1976), “Əmək rəşadətinə görə” medalı (1977), “Şərəf” nişanı (1986), “Şöhrət” ordeni (2007) ilə təltif olunmuşdur. Daha sonra 2017-ci ildə isə İkinci dərəcəli “Vətəne xidmətə görə” ordeninə layiq görülmüşdür. 17 aprel 2024-cü il tarixində dünyasını dəyişərək İkinci Fəxri Xiyabanda dəfn olunub. Allah rəhmət eləsin.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

**“Beton məmulatları” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
Mühəsibat balansı
31 Dekabr 2023-cü il tarixinə**

(Azərbaycan manatı ilə)				
Maddənin №-si		Qeydlər	2023	2022
AKTİVLƏR				
1	Uzunmüddətli aktivlər			
10	Qeyri-maddi aktivlər			
11	Torpaq, tikili və avadanlıqlar	6	174099,76	187933,40
12	Daşınmaz əmlak investisiyalar			
13	Bioloji aktivlər			
14	Təbii sərvətlər			
15	İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar			
16	Təxirə salınmış vergi aktivləri			
17	Uzunmüddətli debitor borcları			
18	Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri			
19	Sair uzunmüddətli aktivlər			
	Cəmi uzunmüddətli aktivlər		174099,76	187933,40
2	Qısamüddətli aktivlər			
20	Ehtiyatlar			
21	Qısamüddətli debitor borcları	7	496602,59	492881,23
22	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8	26864,95	22430,31
23	Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri			
24	Sair qısamüddətli aktivlər	9	83226,08	83226,08
	Cəmi qısamüddətli aktivlər		606693,62	598537,62
	CƏMI AKTİVLƏR		780793,38	786471,02
KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR				
3	Kapital			
30	Ödənilmiş nominal (nizamnamə) kapital	13	463984,00	463984,00
31	Emissiya gəliri			
32	Gerilənmiş kapital (səhmlər)			
33	Kapital ehtiyatları		24914,00	24914,00
34	Bölişdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)		199005,44	207765,49
	Cəmi kapital		687903,44	696663,49
4	Uzunmüddətli öhdəliklər			
40	Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər			
41	Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər			
42	Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri			
43	Uzunmüddətli kreditor borcları			
44	Sair uzunmüddətli öhdəliklər			
	Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər			
5	Qısamüddətli öhdəliklər			
50	Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər			
51	Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər			
52	Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər	10	18058,73	15969,46
53	Qısamüddətli kreditor borcları	11	8373,74	7380,60
54	Sair qısamüddətli öhdəliklər	12	66457,47	66457,47
	Cəmi qısamüddətli öhdəliklər		92889,94	89807,53
	CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		92889,94	89807,53
	CƏMI KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR		780793,38	786471,02

RƏHBƏR
BAŞ MUHASİB

" Bakı Ağırlaşdırıcılar " Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin			
Balans Hesabatı			
31 dekabr 2023-cü il tarixinə			
Azərbaycan Manatı ilə məbləğlər tam məbləğə qədər yuvarlaqlaşdırılıb			
	Qeyd	2023	2022
AKTİVLƏR			
<i>Uzunmüddətli aktivlər</i>			
Torpaq, tikili və avadanlıqlar		2.002.120	2.031.871
CƏMI UZUNMÜDDƏTLI AKTİVLƏR		2.002.120	2.031.871
<i>Qısamüddətli aktivlər</i>			
Ehtiyatlar		627.324	590.777
Qısamüddətli debitor borcları		272.710	579.218
Digər qısamüddətli debitor borclar		0	0
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		268.488	2.791.357
Sair qısamüddətli aktivlər		33.792	54.930
CƏMI QISAMÜDDƏTLI AKTİVLƏR		3.618.705	4.016.281
CƏMI AKTİVLƏR		5.620.826	6.048.152
KAPİTAL			
Ödənilmiş nominal (Nizamnamə) kapitalı		1.903.032	1.903.032
Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)		1.342.016	2.008.855
Əlavə kapital		2.248.601	2.108.236
CƏMI KAPİTAL		5.593.649	6.020.123
ÖHDƏLİKLƏR			
<i>Qısamüddətli öhdəliklər</i>			
Qısamüddətli kreditör borcları		7.798	6.597
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə borclar		19.379	21.432
CƏMI QISAMÜDDƏTLI ÖHDƏLİKLƏR		27.177	28.029
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		27.177	28.029
CƏMI KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR		5.620.826	6.048.152

" Bakı Ağırlaşdırıcılar " Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin			
MƏNFƏƏT VƏ ZƏRƏRLƏR HESABATI (xərclərin xüsusiyyəti üzrə)			
31 dekabr 2023-cü il tarixinə			
Azərbaycan Manatı ilə			
	Qeyd	2023	2022
Əsas əməliyyat gəliri		3.338.601	4.019.312
Satışın maya dəyəri		(568.746)	(497.771)
Ümumi mənfəət		2.769.855	3.521.541
Sair əməliyyat gəlirləri			
Sair əməliyyat xərcləri		0	-63
Maliyyə gəlirləri		69.611	69.805
Maliyyə xərcləri			
Ümumi və administrativ xərclər		(1.161.947)	(1.409.495)
Əməliyyat mənfəəti (zərəri)		1.677.520	2.181.788
Vergitutmadan əvvəl mənfəət (zərər)		1.677.520	2.181.788
Mənfəət vergisi		(335.504)	(447.400)
Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)		1.342.016	1.734.388

İDARƏ HEYƏTİNİN SƏDRİ M.SULTANOV
Baş mühasib X.Novruzova

SƏRBƏST AUDİTOR

ALİYEV KÖÇƏRİ ƏMRAH OĞLU

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI (RƏY)

"Bakı Ağırlaşdırıcılar" ASC-nin İdarə heyətinə

Mən "Bakı Ağırlaşdırıcılar" ASC-nin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti, mənfəət və zərər, məcmu gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və göstərilən tarixdə başa çatmış il üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatından, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini apardım.

Hesab edirəm ki, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları ASC-nin 31 dekabr 2023-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini, habelə maliyyə nəticələrini və göstərilən tarixdə başa çatmış il üçün pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli əks etdirir (və ya düzgün və ədalətli təsvir yaradır). Audit təqdim olunmuş sənədlər əsasında aparılmışdır. Təqdim olunmuş sənədlərin düzgünlüyünə təsərrüfat subyektinin rəhbərliyi məsuliyyət daşıyır.

Ray üçün əsaslar

Mən auditin Beynəlxalq audit standartlarına (BAS) uyğun aparmışam. Bu standartlar üzrə mənim məsuliyyətim əlavə olaraq hesabatım "Maliyyə hesabatlarının auditini üçün auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir edilir. Mən Azərbaycan Respublikasındakı maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normaların tələblərinə uyğun olaraq ASC-dən asılı deyiləm və mən digər etik öhdəliklərimi bu tələblərə uyğun yerinə yetirmişəm. Mən hesab edirəm ki, əldə etdiyim audit sübutları rəyimi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BAS (Beynəlxalq maliyyə hesabatları standartlarına) uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzlüq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadıqı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır. Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik ASC-ni ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik ASC-nin fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fəaliyyət prinsiplərinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

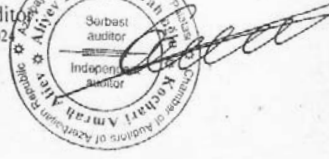
Iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər ASC-nin maliyyə hesabatlarının verilmə prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Mənim məqsədim maliyyə hesabatlarında dələduzlüq və ya səhvlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimi daxil olan auditor hesabatını tərtib etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zamanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olduqda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit onu həmişə aşkarlayır. Təhriflər dələduzlüq və ya səhvlər nəticəsində yaranma bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

Sərbəst auditor
Tarix: 03.04.2024

M.Y.

K. Ə. Aliyev

Bakı şəhəri, Nizami küç. 102
Mob: (050) 372 18 53

" Bakı Ağırlaşdırıcılar " Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin			
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HESABATI			
31 dekabr 2023-cü il tarixinə			
		2023	2022
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Xalis mənfəət (zərər)		1.342.016	1.734.388
İnvestisiya və maliyyələşmə fəaliyyətində aid olanlar			
Qeyri-pul maddələri üzrə gəlirlər və xərclər (amortizasiya)		67.725	68.153
Dövrüvə kapitalında dəyişikliklər:			
Ehtiyatlar üzrə (artım)/azalma		(215.749)	(87.847)
Əməliyyat debitor borclarında və gələcək dövrün xərclərində (artım)/azalma		485.710	(18.334)
Digər debitor borclarında (artım)/azalma		0	980.000
Sair qısamüddətli aktivlərdə (artım)/azalma		211.38	(32.177)
Əməliyyat kreditör borclarında (artım)/azalma		1201	(2.124)
Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə artım		(2053)	1.304
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		1.699.988	2.643.363
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Uzunmüddətli maddi və qeyri maddi aktivlərin əldə edilməsi		(37.975)	(96.830)
Əsas vəsaitlərin təqdim edilməsindən gəlir			
Kapitallaşdırılmamış olan aktivlərə çəkilmiş xərc			
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		(37.975)	(96.830)
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Verilmiş dividendlər		(1.700.000)	(2.836.000)
Kapital ehtiyatlarından istifadə		(68.489)	
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti		(1.768.489)	(2.836.000)
Pul vəsaitlərinin və bank overdraftlarının xalis artması (azalması)		(109.875)	(289.467)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və bank overdraftları		2.791.356	3.080.823
İlin sonuna pul vəsaitləri və bank overdraftları		2.684.881	2.791.356

" Bakı Ağırlaşdırıcılar " Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin				
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HESABATI				
31 dekabr 2023-cü il tarixinə				
Azərbaycan Manatı ilə				
	Nizamnamə Kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Əlavə kapital ehtiyatları	Cəmi Kapital
01.01.2022-ci il tarixə qalıq	1.903.032	3.110.467	2.108.236	7.121.735
2022-ci il üzrə xalis mənfəət		1.734.388		1.734.388
Verilmiş dividendlər		(2.836.000)		(2.836.000)
31.12.2022-ci il tarixə qalıq	1.903.032	2.008.855	2.108.236	6.020.123
2023-cü il üzrə xalis mənfəət		1.342.016		1.342.016
Verilmiş dividendlər		(1.700.000)		(1.700.000)
Xalis mənfəətdən digər istifadə		(68.489)		(68.489)
31.12.2023-cü il tarixə qalıq	1.903.032	1.582.382	2.108.236	5.593.650

İDARƏ HEYƏTİNİN SƏDRİ M.SULTANOV
Baş mühasib X.Novruzova

"İslamı doğru anlayan şəxs öz əməllərində heç vaxt yanlışlıqlara yol verməz"

"Cəmiyyətdə dindar və dindar olmayan insanların olması normaldır. Çünki bütün insanlar dindar, inancılı ola bilməz". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında millət vəkili Azər Badamov deyib. Deputat bildirib ki, cəmiyyətin müəyyən hissəsi dindar, bir hissəsi inancılı və digər bir qismi ateistlərin olması normal haldır: "Amma dindarların savadlı olmaması, inancılı insanların təfəkkürünü radikal yox, əsil islam dini bilikləri ilə maarifləndirilməsi üçün iş görülməlidir. Çünki, islamı doğru anlayan şəxs öz əməllərində heç vaxt yanlışlıqlara yol verməz".

Səbinə Hüseynli

"Rus qoşunlarının ərazilərimizi tərk etməsi Azərbaycanın növbəti nailiyyətidir"

"Rus qoşunlarının vaxtında tez ərazilərimizdən çıxacağını hələ 2021-ci ildə demişdim. Çünki dünyada gedən proseslərin məntiqi nəticəsi bunu göstərir. Şadam ki, Azərbaycanın dövlət başçısı və Rusiya dövlət rəhbəri arasında belə bir anlaşma olub. Artıq Rusiya qoşunları Qarabağ ərazisini tərk edir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında millət vəkili Tahir Kərimli deyib. Deputat bildirib ki, rus qoşunlarının ərazilərimizi tərk etməsi Xankəndi, Şuşanın işğaldan azad edilməsi qədər mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir məsələdir: "Bu torpaqlarımızı azad etdikdən sonra başlanan proseslərin son nöqtəsidir. Azərbaycanın bütün ərazisi üzərində dövlət suverenliyini "şəriksiz" bərpə etməsinin nəticəsidir.

Üçtərəfli bəyanat əsasında rus qoşunları Azərbaycan ərazisində yerləşmişdi. Yəni, biz bunu həтта parlamentdə ratifikasiya belə etmədik. Bu da cənab Prezidentin böyük bir cəsarəti idi və parlamentə ratifikasiya ilə bağlı müraciət etmədi.

Rus qoşunlarının ərazilərimizi tərk etməsi Azərbaycanın növbəti uğuru, nailiyyətidir. Həmçinin müxalifətin dili ilə də prosesin müsbət nəticələnməsinin etiraf edilməsi də xoş bir haldır. Onlar hər zaman bu məsələ ilə bağlı dövləti ittiham edirdilər, lakin son nəticə bütün bu etirazlara ən gözəl cavab oldu".

S.Hüseynli

Böyük Qayıdışın ürəkaçan mənzərəsi

Zəngilan rayonu Ağalı kəndində yaşanan canlı həyatdan sonra əzəli sakinləri sorağı digər ərazilərdən eşidilməyə başlandı. Tərtər Talış kəndindən, daha sonra Laçından, Füzulidən əzəli sakinlərin sevinc səsləri gəlir.

AĞALIDAN BAŞLANAN İLK KÖÇ

Üç il bundan əvvəl Füzuli rayonunun Qoçməddi, Çimən, Cuvanlı, Pirehməddi, Musabəyli, İşıqlı, Dədəli kəndləri və Füzuli şəhəri düşmən tapdağından azad olundu. Ulu əc-

Böyük Qayıdış

katma 156 ailə arasında keçirilib və ailə tərkibinə uyğun olaraq, onlardan 59-na ikiotaqlı, 80-nə üçotaqlı, 17-nə dördotaqlı mənzil təqdim olunacaq. Püşkatmada iştirak etmiş ailələr yaxın günlərdə Füzuli şəhərinə yola salınacaqlar.

"BİZ QAYIDIŞ PROSESİNİ PLANLI HƏYATA KEÇİRİRİK"

KEÇİRİRİK"

Bu gün işğaldan azad olunan ərazilərin bərpası və Böyük Qayıdışın yüksək səviyyədə təmin edilməsi məqsədi ilə ardıcıl işlər görülür. "Biz keçmiş məcburi köçkünləri layiqli iş yerləri ilə təmin edə bilirik, şərait yarada bilirik. Yeri gəlmişkən söyləyim ki, həmin sahələrdə məşğulluq məhz vacib məsələdir. Bir halda ki, biz qayıdış prosesini planlı həyata keçiririk və qayıtmış insanların əksər hissəsi artıq bu iş yerlərinə malikdir, bu onu göstərir ki, tətbiq edilmiş yanaşma tamamilə əhatəlidir" - deyər Prezident diqqətə çatdırıb. İşğaldan azad olunan ölkəmizin inkişafı istiqamətində həyata keçirilən layihələr öz nəticəsini verir. İnkişaf və tərəqqi dövrünü yaşayan Azərbaycanın işğaldan azad olunan ərazilərində həyata keçirilən kompleks islahatlar, geniş quruculuq işləri və yaradılan güclü iqtisadiyyat ölkənin əsas inkişaf göstəriciləridir. "Biz də çalışırıq əlimizdən gələni edək ki, məcburi köçkünlər üçün maksimal həyat şəraiti yaradılsın onlar buna layiqdirlər. Onlar, həmçinin psixoloji sarsıntı keçiriblər" - deyər Prezident bildirib ki, biz istəyirik ki, proses mümkün qədər tez getsin. Lakin biz anlayırıq ki, ən yaxşı məmarlıq təcrübəsinə əsaslanaraq, ən yaxşı texnologiyalardan irəli gələrək, yaşıl texnologiyaları tətbiq etməklə və həmçinin ən yaxşı şəraitləri yaratmaqla buna nail olmalıyıq".

Azərbaycanın iqtisadi gücü işğaldan azad olunan ərazilərdə yeni həyatın başlanmasına imkan verir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

dadlarımızın zəngin dövlətçilik və herb tarixindən ilhamlanan Azərbaycan xalqı daha bir şanlı qəhrəmanlıq salnaməsi yazaraq, özünün qalib xalq olduğunu bütün dünyaya sübut etdi və düşmən üzərində tarixi zəfər çaldı. Prezident İlham Əliyevin işğaldan azad olunan ərazilərimizə, eləcə də Füzuliyə səfərləri tarixi hadisələrlə yadda qalır. Füzuli geniş abadlıq-quruculuq meydanına çevrilib. Beynəlxalq Hava Limanında istifadəyə verilməsi, Dövlətyarlı kəndində "Ağıllı kənd" in təmələləmə mərasimi, Rəqəmsal Stansiya İdarəetmə Mərkəzinin təmələləmə mərasimi, çoxmənzilli yaşayış məhəlləsinin təmələləmə mərasimi və s. Füzulinin tezliklə müasir bir şəhər kimi seçiləcəyini ifadə edir. Füzuli şəhərində üçüncü yaşayış kompleksinin təməli dövlət başçımız tərəfindən qoyuldu. Üçüncü yaşayış kompleksi çoxfunksiyalı zonada yerləşən iki ərazidə inşa olunacaq. Kompleksin inşası üçün 12 hektardan çox torpaq sahəsi ayrılıb. Burada tikiləcək 863 mənzildə 3022 nəfərin yaşaması nəzərdə tutulub. Mənzillərin 18-i bi-rotaqlı, 276-sı ikiotaqlı, 370-i üçotaqlı, 199-u dördotaqlı olacaq. Binaların altında qeyri-yasayış sahələri, eləcə də həyətdə istirahət meydançası, velosiped və yerüstü avtomobil dayanacaqları inşa ediləcək.

YENİ REALLIQLAR YARADAN AZƏRBAYCAN İŞIQLI BİR YOLA ÇIXDI

Füzuli şəhərində dövlət başçısı tərəfindən inzibati binanın da təməli qoyulub. İnzibati bi-

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən təsdiqlənən mü-kəmməl hərbi strategiya və taktika 44 günlük Vətən müharibəsində döyüş meydanında Azərbaycan Ordusunun "Demir Yumruq" əməliyyatını sürətlə və az itki ilə reallaşdırmağa imkan verdi. Döyüş meydanında əməli təsdiqini tapan "Qarabağ Azərbaycandır və nida" həqiqəti milli birliyimizin, haqqın və ədalətin Zəfəri kimi tariximizə yazıldı. Bütün aparıcı beynəlxalq təşkilatların Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımasına, dəstəkləməsinə, beynəlxalq tədbirlərdə və platformalarda həqiqətlərini çatdırmaq istiqamətində böyük işlər aparılmasına baxmayaraq, heç bir səmərəsi olmadı. Müasir dövrdə Azərbaycan yalnız regionda gedən proseslərə deyil, eyni zamanda, beynəlxalq aləmdə cərəyan edən proseslərə təsir göstərmək imkanı qazanaraq, sülhsevər siyasətini həyata keçirir. "Biz regiona sülhü artıq gətirmişik. Biz onu müharibə yolu ilə etmişik. Məncə, buna daha geniş diqqət yetirilməlidir. Bu, təkəcə Qafqazla bağlı deyil. Sülhə hərbi yolla necə nail olmaq olar, biz bunu nümayiş etdirdik", - deyər Prezident bildirmişdir. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli istiqamətində dövlət başçımız yorulmadan səylər göstərmiş, danışıqlar aparmışdır. Azərbaycan tərəfi regionda davamlı sülh, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq mühitinin bərqərar olması istiqamətində, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin ədalətli həlli istiqamətində ardıcıl addımlar atmışdı. Münaqişənin həlli üçün hüquqi və siyasi addımlar beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələri, Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) və digər beynəlxalq təşkilatların müvafiq sənəd və qərarlarına əsaslanırdı. BMT Təhlükəsizlik Şurası düşmənçilik aktlarının dərhal dayandırılmasını, işğalçı qoşunların Azərbaycan Respublikasının bütün işğal edilmiş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb etdi. Qətnamələrin heç biri Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilmədi. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin dediyi kimi, O, ata vəsiyyətini, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ən böyük arzusunu - Qarabağın mənfur düşmənlərdən, işğalçı ermənilərdən azad olunmasını gerçəkləşdirdi. 2020-ci ilin 10 noyabr tarixində Ermənistan məcbur olub kapitulyasiya aktına imza atdı. 44 günlük Vətən müharibəsində Zəfər tariximizi yazaraq erməni işğalında olan torpaqlarını azad edən Azərbaycan yeni dövrünə qədəm qoydu. Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə herb meydanında azadlığı, müstəqilliyi yolunda mübarizə apararaq, mücadilə edən Azərbaycan yeni reallıqlar yaradaraq işıqlı, daha uğurlu bir yola qədəm

qoyub.

"ŞƏHƏRLƏRİ QURURUQ, KƏNDLƏRİ QURURUQ, BİNALAR TİKİRİK VƏ HƏLƏ NƏ QƏDƏR EDƏCƏYİK"

Azərbaycan dünyanın dinamik inkişaf edən, beynəlxalq miqyasda nüfuzu gündəngünə artan dövlətinə çevrilib. Əldə edilən dinamik inkişaf, sarsılmaz ictimai-siyasi sabitlik göstərir ki, müasir müstəqil Azərbaycanın seçdiyi strateji yol milli maraqlara əsaslanır. Bu inkişaf göstəriciləri ayrı-ayrı sahələrin paralel tərəqqisi fonunda müşahidə olunur. Zəfər qazanmış Azərbaycanın hər bir sahəsində onu uğurlar müşayiət edir. Bu gün Azərbaycanın Qarabağda və Şərqi Zəngazurda apardığı möhtəşəm yenidənqurma işləri də ölkənin iqtisadi qüdrətinin daha bir nümayişi kimi qiymətləndirilir: "Şəhərləri qururuq, kəndləri qururuq, binalar tikirik və hələ nə qədər edəcəyik. Bununla paralel olaraq, sosial məsələləri həll edirik və edəcəyik, heç kimin bunda şübhəsi olmasın. Çünki yenə də bunu özümüzmənəvi borc bilirik və bizim sosial siyasətimiz hər zaman belə olub", - deyər Prezident çıxışlarının birində bildirmişdir.

Bəli, 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan tarixi ədaləti bərpa edərək, 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqları düşmən tapdığından azad etdi. Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış Zəngilan rayonunda "Ağıllı kənd" konsepsiyası əsasında yenidən salınmış Ağalı kəndinə sakinlərin köçürülməsi ilə başlandı. Tariximizə yazılacaq Böyük Qayıdışın ilk karvanı əzəli torpağımıza yol aldı. Köçkünlük həyatı yaşadığı dövrdə onlar daim dövlətimizin diqqət və qayğısı ilə əhatə olundular. Bu sahədə Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi və Prezident İlham Əliyevin davam etdirdiyi strateji xətt keçmiş məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılmasına, sosial müdafiəsinin, məşğulluğunun təmin olunmasına istiqamətləndi və ardıcılıqla həyata keçirildi.

Bu gün böyük abadlıq-quruculuq işləri davam etdirilir. Tikilən yeni evlər, ictimai binalar, sosial obyektlər tezliklə işğaldan azad olunan ərazilərimizi müasir şəhərə çevirəcək.

“Hazırda tarixin çox mü-rəkkəb mərhələsindən keçməkdəyik”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Hikmət Babaoğlu deyib. O bildirib ki, dünyada baş verən qarşılıqlı ziddiyyətlər kontekstində geostrateji qarşılıqlar daha da artır, daha da təhlükəli vəziyyət alır: “Əgər bir tərəfdən sivilizasiyaların qarşılıqlı ilə izah edilirsə, başqa bir tərəfdən yeni dünya nizamının formalaşdırılması ilə əlaqələndirilir. Ancaq səbəb nə olur-olsun, hazırkı tarixi mərhələ beynəlxalq münasibətlər sisteminin ən müəkkəb mərhələlərindən biri kimi səciyyələndirilir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Cənubi Qafqaz coğrafiyası da dünyanın strateji baxımdan kəsişmə nöqtələrindən biridir. Daim Cənubi Qafqaz uğrunda mübarizələr gedib. Ancaq bu müəkkəb regionda sabitliyin bu gün əldə olunması heç şübhəsiz ki, Azərbaycan və onun həyata keçirdiyi siyasətlə bağlıdır. 2020-ci ildən, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıq regionumuzu heç vaxt ummadığı qədər sülhə yaxınlaşdırıb. Bu da Azərbaycanın siyasəti ilə bağlıdır. Çünki müharibədən dərhal sonra Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi ki, biz bütün qonşularımızla sülh və dostluq münasibətləri istəyirik. Bu əslində sonrakı mərhələdə regionda sülh axtarışlarını şərtləndirən əsas fikirlərdən birinə çevrildi. Azərbaycan elan etdiyi bu prinsiplərə yenə də sadıqdır. Məsələ ondadır ki, regiona müdaxilə edən, sülh istəməyən digər güc mərkəzləri bunun üçün əllərindən gələni edirlər. Cənubi Qafqazı və bütövlükdə postsovet məkanını Suriyalasdırır-

“Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıq regionumuzu heç vaxt ummadığı qədər sülhə yaxınlaşdırıb”

mağa cəhd göstərilir. Belə olan halda Cənubi Qafqazın lider ölkəsi kimi Azərbaycanın üzərinə daha böyük tarixi məsuliyyət düşür. Azərbaycan bu çağırışın öhdəsindən layiqincə gəlməyi bacarır. Regionumuzda sülhün olması üçün hər şeydən əvvəl ölkəmizdə sülh olmalıdır. Bu gün mövcud sabit iqtisadiyyatımız, maliyyə imkanlarımız və ictimai həmrəylik Azərbaycan xalqının əldə etdiyi tarixi zəfər, sülhün əsasında dayananan başlıca prinsiplər kimi çıxış edir. Diqqət etsək, görəcəyik ki, Şərqi Avropada amansız müharibə gedir. Ukrayna-Rusiya arasında gedən müharibə cəmi 3 günə bitəcəyi proqnozlaşdırılsa da, 2 ildən çoxdur ki, davam edir. Yaxın Şərqdə İsrailə

Hizbullah arasında gedən müharibə artıq 6 aydan çoxdur davam edir. Ancaq Azərbaycan 100 illik problemi 44 gün müharibə apararaq həll etməyi bacardı. Bu, Azərbaycan dövlətinin qüdrətinin göstəricisi hesab olunmalıdır. Eyni zamanda müharibələrdən sonra bütün hallarda klassik sindromlar baş verir. İqtisadi göstəricilər aşağı düşür, milli valyutanın inflyasiyası baş verir, hətta bəzən devalvasiyaya qədər gedib çata bilər, ərzaq qıtlığı baş verir və sair. Ancaq bunların heç biri Azərbaycanda baş vermir. Çünki Azərbaycanın həyata keçirdiyi dərin strateji siyasət sayəsində Azərbaycan bunların hamısından yayınmağı bacarır. Ona görə də Azərbaycan Prezidenti deyir

ki, bu baş verən müəkkəb və ziddiyyətli hadisələr kontekstində Azərbaycan sabitlik, təhlükəsizlik adasıdır”. Onun sözlərinə görə, məsələ ondadır ki, hazırda Cənubi Qafqazı, əldə etdiyimiz sabitliyi təhdid edən çoxsaylı xarici və daxili faktorlar var: “Azərbaycan Prezidenti Milli Məclisdə, andiçmə mərasimində çıxışı zamanı qeyd etdi ki, bizim təhlükəsizliyimizi təhdid edən həm də ideoloji risklər var. Hazırda ideoloji risklər və informasiya təhlükəsizliyi riskləri təhlükəsizliyimizi təhdid edən əsas komponentlərdən birinə çevrilib. Çünki durmadan Azərbaycanın əldə etdiyi tarixi zəfəri qəbul etmək istəməyən güc mərkəzləri Azərbaycana qarşı həm siyasi, diplomatik, həm də ideoloji müharibə vasitələrindən istifadə edirlər. Bir tərəfdən Ermənistanı silahlandırır, başqa tərəfdən kollektiv Qərbi Avropa İttifaqının təmsilində Ermənistan xüsusi missiya göndərir, onun coğrafiyasını genişləndirir. Bir gün əvvəl Kanada bu prosese qoşuldu. Eyni zamanda digər başqa informasiya müharibələri vasitələri ilə internet resursları üzərindən Azərbaycanda daxili sabitliyi pozmaq üçün Azərbaycanı qarşı informasiya müharibəsi aparırlar. Belə olan halda, əlbəttə ki, Azərbaycanın bütün vətəndaşları bu prosese, ölkəmizdə sabitliyin qorunmasına, təhlükəsizliyinin təmin olunmasına müxtəlif vasitələrlə, səviyyədə dəstək verməlidirlər. İdeoloji təhdid-

lərin bir qismi də İrandan gəlir. Bir qismi Avropadan universal dəyərlərin manipulyasiyası vasitəsilə Azərbaycana daxil olursa, bir qismi də dini inancımızın istismar olunması yolu ilə İrandan daxil olur. İranda nə baş versə, hansı dövlətlə münasibətləri necə olur-olsun, mütləq Azərbaycanı ittiham edir. Sonuncu İran konsulluğunun İsraildə vurulmasından sonra inkişaf edən dramatik hadisələr kontekstində də İranda bezi insanlar, siyasətçilər Azərbaycanı ittiham edirlər, hədəf göstərdilər. Amma nədənsə başqa məsələlərdə bu qədər həssas olan İran, Avropa Birliyinin Ermənistanı yerləşməsinə etiraz etmir. Halbuki, İran həmişə bu mövqedən çıxış edir ki, regionumuza qeyri-regional aktorlar daxil olmasın. Bu cür təhlükələr var ki, Azərbaycan bunların da öhdəsindən ustalıqla gəlməyi bacarır, ölkəmizdə sabitlik və təhlükəsizliyi təmin etməyi bacarır. Azərbaycan hazırkı tarixi mərhələdə də dünyada baş verən qütbləşmə siyasəti kontekstində ölkəmizin beynəlxalq münasibətlərdə gələcək yerini və rolunu təmin edən mühüm qərarlar qəbul etməkdədir. Eyni zamanda bütün bunlar Azərbaycanın təhlükəsizliyi və Azərbaycan xalqının rifahı üçün mühüm perspektivlər yaratmaqdadır”.

Söylü Ağazadə

Niyə Əli Kərimli və Sevinc Osmanqızı üzr istəmək mədəniyyətinə malik deyillər?

“Sülhməramlılar çıxmasa qələbə yarımçıqdır” deyənlərin hazır ki, faktlar önündə diz çökməməsi təəccüb doğurur

Sular durulduqca çox məsələlərə aydınlıq gətirilir. Və bu zaman bir daha məlum olur ki, dağdıcı müxalifət və xaricdəki antimillilərsürülər Azərbaycan cəmiyyətinin maraqlarına zidd fəaliyyət yolu tutublar. Danışdıqları fikirlər, irəli sürdükleri ideyalar sadəcə boşboğazlıqdan başqa bir şey deyil. Bu ünsür yığnağı 44 günlük Vətən müharibəsi başlayandan bu günə qədər ictimai siyasəti həyatda baş verən hadisələrə özlərinin dayaz düşüncəsi, ağılsız yanaşmaları ilə münasibət bildiriblər. Belə demək olar ki, sayıqlamaları Qərbin qaranlıq dairələrinin və Ermənistanın revanşistlərinin mövqelərindən fərqlənəyib. 2020-ci il sentyabrın 27-ə qədər Əli Kərimli, Cəmil Həsəni və xaricdəki antimillilərsürülər, xüsusilə də Sevinc Osmanqızı, Qabil Məmmədov, Trol Sadiqlı, Arif Yunus və digərləri “erməni işğalını aradan qaldırmaq mümkün olmayacaq”. Hətta AXCP üzvü, trol Qabil Məmmədov Əli Kərimlinin fikirlərini ifadə edərək deyirdi ki, “Əgər bu hakimiyyət bir kəndi işğaldan azad etsə, qulağını kəsəcək”. Sevinc Osmanqızı ad və soyadlı məxluq isə iddia edirdi ki, “Qarabağın azad edilməsi mümkün deyildir”. Əli Kərimli Qarabağın azad edilib, zəfərə gedin yolun təmin olunması ərəfəsində sərəməlməyə başladı ki, guya “qələbə yarımçıqdır”. Lakin Laçında kömrük postu və sərhəd keçid məntəqəsi quruldu. Bundan sonra düşünmək olar ki, bu məxluqlar etdikləri əməllərə, irəli sürdükleri sayıqlamalara görə Azərbaycan xalqından üzr istəyəcəklər. “Bir kənd alınsa qulağını kəsəcəm” deyən Ə. Kərimlinin trolu Q. Məmmədov isə nə qulağını kəsdi, nə də sərəm sözlərinə görə, ən az “dəli olmuşdum, ağılim özümdə olmayıb” kimi fikirlərə yer verdi. Əksinə öyrədilmiş əl tulası kimi daha uca səslə öz sayıqlamala-

rına don geyindirməyə çalışdı.

Dağdıcı ünsürlər özlərini böyük oyunun “peşka”ları kimi aparırlar

Sonrakı proseslərdə də dağdıcı müxaliflər və xaricdəki tör-töküntülər qarayaxma kampaniyalarından əl çəkmədilər. Bu dəfə iddialar irəli sürməyə çalışdılar ki, Xankəndi şəhəri və ətraf ərazilər separatçılara qalacaq və Rusiya onları himayə edəcək. Lakin bu anormal fəaliyyətdə uzun çəkmədi. Onlara daha bir sət sille 23 saat 44 dəqiqə çəkmək antiterror əməliyyatları ilə bölgədəki bütün terrorçu hərbi birləşmələr məhv edildi və terrorçuların əksəriyyəti, o cümlədən Arayık, Vardanyan, Qukasyan, Saakyan və digərləri həbs olunaraq istintaqa təhvil verildilər. Yaxın vaxtlar da onlar Məhkəmə qarşısına çıxarılaraq layiq olduqları cəzanı alacaqlar. Bölgə separatçılardan və terrorçulardan təmizləndikdən az sonra, yeni oktyabrın 15-də ə Yenilməz Sərkərdə, Ali Baş Komandan, Prezidentimiz İlham Əliyev Xankəndi şəhərində xalq müjdəli müraciət etdi və əzəmətli binanın qarşısında Azərbaycanın üç rəngli bayrağını ucaltdı. Bu qürurverici anları dünyanın əksər televiziyaları yayımladı, mətbuatları işıqlandırdı, dostlar millətimize təbrik məktubları ünvanladılar. Yenə də Ə. Kərimli, C. Həsəni və xaricdəki müəyyən ölkələrin xüsusi xidmət orqanlarının girovluğunda olan antimillilərsürülər öz məkrli niyyətlərindən və qərəzli açıqlamalarından əl çəkmədilər.

2024-cü il fevralın 7-də keçirilən növbədənə prezident seçkilərində Xankəndi şəhərində səsvermə də iştirak edən Yenilməz Sərkərdə, Ali Baş Komandan İlham Əliyev və ai-

lesi bununla bir daha bütün bəşəriyyəti Xankəndinin, Ağdərənin, Xocavəndin, Şuşanın, Ağdərənin, Əskəranın, Xocalının və digər ərazilərin əbədi olaraq Azərbaycan dövlətinin ayrılmaz hissəsi olduğunu nümayiş etdirdi. Göz-ilmək olardı ki, heç olmasa bundan sonra dağdıcı ünsürlər siyasi mədəniyyət nümayiş etdirərək yanaşmalarında səhlərə yol verdiklərini bəyan edib, xalqdan üzr istəyəcəklər. Hətta o dövr də bezi siyasi analitiklər qeyd edirdilər ki, Ə. Kərimli, C. Həsəni və digər boşboğazlar bundan sonra siyasət də qalmayacaqlar, onlar siyasi prosesləri tərk edəcəklər. Lakin dəhşətli və son dərəcə təəccüb doğuran hadisələr yaşandı. Ə. Kərimli, C. Həsəni və digərləri “biz siyasəti tərk etmək fikrində deyilik” deyərək bildirdilər. Bununla sözügedən şəxslər bütün parametrlərinə görə “bir kənd işğaldan azad edilə qulağını kəsəcəm” deyən Q. Məmmədovdan fərqlənmədiklərini nümayiş etdirdilər.

“Rus sülhməramlılar çıxmasa Qarabağın azad edilməsi yarımçıqdır” deyənlər bundan sonra nələrə uyduracaqlar?

Qələbələrin ardıcıl xarakter alması ilə dağdıcı müxalifətin və xaricdəki antimillilərsürülərin işğaldan azad edilən ərazilərimizlə bağlı qarayaxma kampaniyaları sənəgimdir. Bu dəfə iddia irəli sürdülər ki, Rus sülhməramlıları Qarabağdan çıxmayacaq. Hətta Ə. Kərimli sərəm xarakterli fikirlər səsləndirərək bildirirdi ki, “Rusiya Qarabağda hərbi baza yarada-caq”. ABŞ-ın qaranlıq dairələrinin çirkli qoltu-

ğu arasına sığınan S. Osmanqızı isə özünün “Osmanqızı TV” sində bildirirdi ki, “ Rus sülhməramlıları Qarabağdan çıxmayınca, bölgənin işğaldan azad edildiyini demək olmaz”. Yenə də fikirlərinin əsasız və boşboğazlıqdan başqa bir şey olmadığı sübuta yetirildi. Artıq ölkəmizin ərazisinə müvəqqəti yerləşdirilən rus sülhməramlıları 10 apreldə Kəlbəcərdə yerləşən Xudavəng monastır kompleksini tərk edib. Proseslər davam edir. Yaxın vaxtlar da Rusiyanın hərbi kontingenti tamamilə bölgədən çıxacaqlar. Sosial şəbəkələr də Rusiyanın hərbi karvanın Qarabağdan çıxdığını əks etdirən video görüntülər yayılıb. Bununla da məslə ilə bütün dedi qodu, qeybət xarakterli fikirlərə son qoyuldu. Bir daha ayın oldu ki, Azərbaycan dünyanın ən güclü və qüdrətli dövlətidir. Həm də sübut edildi ki, Prezident İlham Əliyev “nəyi, necə və nə vaxt etməyi” hər kəsdən daha yaxşı bilir. Bu məqam da düşünmək olar ki, Ə. Kərimli, C. Həsəni və xaricdəki erməni dəyirmanına su tökən antimillilərsürülər sərəm təhlillərinə və mövqelərinə görə nəhayət xalqdan üzr istəyəcəklər. Lakin bir el məslə var, “abırsızın yanlış hərəkətinə görə utanması mümkün deyil”. Əli Kərimli, Cəmil Həsəni və xaricdəki antimillilərsürülər, xüsusilə də Sevinc Osmanqızı, Qabil Məmmədov, Arif Məmmədov, Trol Sadiqlı, Arif Yunus və digərlərində az da olsa sifətlərində abır-həya olmadığından əməllərinə və fikirlərinə görə də xalqın önündə diz çöküb, üzr istəmələri də mümkün görünür. Belələrini daha bir el məsələndə deyildiyi kimi, “qozbeli qəbirdə düzəltməz”.

İLHAM ƏLİYEV

Müsavat "Milli Şura"nın mitinqinə etiraz etdi

Arif Hacılinın qardaşı Mustafa Hacıbəyli: "Miting qərarı verənlər öz ənənəvi xislətlərini dəyişmədiklərini biruzə verirlər"

Mövcud realitqlara əsaslanaraq qeyd etmək olar ki, dağıdıcı müxalifət heç zaman özünün düşüncəsinə və ağılına müvafiq olaraq addımlara atmayıb, açıqlamalar verməyib. Daim kiminsə sözüne, hansısa qüvvənin sifarişinə uyğun olaraq qərarlar verib, fikirlər səsləndirib. Heç şübhəsiz ki, dağıdıcı ünsürlərin mayın 5-nə planlaşdırıldığı icazəsiz aksiyanın da ideya müəllifi xarici maraqlı dairelərdir. Hansı ki, həmin dairelərdən maddi və mənəvi dəstək alırlar. Əgər müstəqil mövqelərinə və öz ağıllarına əsaslanarsadı, o zaman dünyanın hazır ki qarışıq dönməndə aksiyaların keçirilməsinə ehtiyac duymazdılar. Ən azı fikirləşərdilər ki, region dövrlərində xaos və anarxiyanın hökm sürdüyü hal da Azərbaycan sabitlik adasıdır. Böyük Qarabağ zəfərindən sonra xalq xoşbəxt və məmnundur. Hansı ki, tarixin heç bir dönməndə Azərbaycan xalqı indiki qədər sevincli və qürurlu olmayıb. "Milli Şura" deyilən qondarma qurumun millətin sevincinə soğan acı soğan doğramağa çalışması yalnız və yalnız düşmən dəyirmanına su tökməkdən başqa bir şey deyil. Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, Ermənistanadakı revanşistlər və bu revanşistlərə dəstək göstərən Almanyanın və Fransanın qaranlıq daireləri hər vaxtla bölgə də yeni dağıdıcı müharibə ocağının yarıdılması çalışırlar. Bu yolla Azərbaycanın sürətli sosial, iqtisadi, hərbi gücünə xələl gətirməyə ümid edirlər. Əli Kərimlinin, Cəmil Həsənlinin və onların ətrafında fırlanan trolların belə hiyləgər və məkrli planların bir hissəsi olmağa çalışmaları onların ermənidən də pis erməni olduqlarını göstərir.

Əli Kərimli niyyəti polisə qarşıdurma yaratmaqdır

Suallar yaranır ki, niyə Əli Kərimli və Cəmil Həsənlilə mitinq şousunu Lokbatan qəsəbəsindəki stadionda deyil Bakının mərkəzi küçə və meydanlarında göstərməyi planlaşdırır? Cəmiyyət çox sadədir, Ə.Kərimli şüurlu şəkildə deyil ki, Qara-

dağdakı stadionda aksiyaya keçirməyə cəhd etsə, rüsvayçılıqla üzleşəcək. Çünki özünün qohumlarından və trollarından başqa o şounu izləməyə gələn olmayacaq. "28 may" və "Nərimanov" metros-tansiyalarının önü isə insanların və avtomobillərin dahıx hərəkət etdikləri ərazilərdir. Təbii olaraq meydan da hay-küy qaldırılsa şəhər sakinləri qeyri-ixtiyari ayaq saxlayıb, baş verənləri izləyəcəklər. Bu da Ə.Kərimli və trollarının işinə yarayacaq. Onlar aksiyayı tənqid qismində ironiya ilə izləyən şəhər sakinlərində şəkillərini çəkib xaricdəki Azərbaycana qarşı qərəzli mövqedən çıxış edən mətbu orqanlara və internet TV-lərə göndərəcəklər. Həmin təbliğat məşinləri də ardıcıl olaraq müəyyən şər və böhtanlar əlavələr etməklə şəkilləri paylaşacaqlar. Hətta ola da bilsin ki, Azərbaycan dövlətini ittiham edən bəyanatlarda səsləndirilsin. Deyilsin ki, guya Azərbaycan sərbəst toplaşmaq azadlıqlarını pozur. Hesabatlar tərtib edib, ölkəmizi qarşı qarayaxma kampaniyasının aparılması da mümkündür. Çünki bu kimi hallar hazırlanan ssenarinin tərkib hissələridir.

"Rəzillik, şərəfsizlik, nadanlıq Əli Kərimlinin alnına yazılıb"

Cəmiyyət, o cümlədən də siyasi partiyalar Milli Şura və AXCP-nin icazəsiz aksiyalarını keçirilməsini qətiyyətlə pisləyirlər. ƏMİP sədri Arzuxan Əlizadə bizimlə söhbətində bildirdi ki, radikal müxalifətin mitinq keçirmək istekləri xaricdən onlara verilən sifarişdir: "Azərbaycan çox böyük qələbələrə, uğurlara imza atır. Belə vaxtda mitinq keçirmək ideyası ilə çıxış etmək

yolverilməzdir. İnanıram ki, onların mitinqini xalq dəstəkləməyəcək. Beləliklə mitinq baş tutmayacaq və radikallar növbəti dəfə özlərini rüsvay etmiş olacaqlar".

Milli Məclisin deputatı Elşən Musayev isə SİA-ya açıqlamasında Əli Kərimlinin bitmiş, qurtarmış, xərclənmiş adam olduğunu bildirdi: "Ona görə hər gün, hər mövsüm yeni riyakarlıqlarla, növbəti imitasiyalarla, sərəm-sərəm açıqlamalarla gündəmə gəlmək istəyir. Ona görə "mən də varam" kompleksinə girib. Ona görə xarici piştaxtalarda keçdi qiymətinə satılmağı, kimlərsə "əl meymunu" olmağı özünə rəva bilir. Xaric məsələsinə niyə xüsusi qeyd elədim? Çünki son mitinq təşəbbüsü, aksiya sifariş xaricdə qərarlaşan anti-Azərbaycan qüvvələrindən gəlir". E.Musayev onu da bildirdi ki, rəzillik, şərəfsizlik, nadanlıq Əli Kərimlinin alnına yazılıb: "O bu möhürü, bu adı öz üzərindən heç zaman götürə, silə bilməyəcək. Çünki layıqdır!".

Müsavat partiyasının yetkililəri də Ə.Kərimli, C.Həsənlilə və onların ətrafındakı trolların mitinq şousu planlaşdırılmalarını yersiz olduğunu qeyd ediblər. Müsavat başqanı Arif Hacılinın qardaşı, partiyanın Divan üzvü Mustafa Hacıbəyli özünün Facebook hesabında yazdığı statusunda bildirdi ki, Əli Kərimli Müsavatın mayın 1-ə təyin etdiyi qurultayın gündəm olmasına qısqançılıqla yanaşdığından özlərinin mənasız aksiyalarını planlaşdırıblar: "Mustafa Hacıbəyli Müsavat Divanının üzvü, Eyni ssenari təkrar olunur. 2019-cu ilin oktyabr ayında Müsavat Partiyasının qurultayı ərəfəsində AXCP mitinq təyin etmişdi. Müsavatda tarixi debata bir gün qalmış mitinqin günü açıqlanmışdı. İstər həmin debat günü, istərsə də Müsavatda qurultayın keçirildiyi gün gündəmdə Müsavatın qurultayı ilə yanaşı, AXCP-nin bir neçə gün sonra keçirəcəyi mitinq də vardı. O vaxt bir sıra siyasi müşahidəçilər yazmışdı ki, AXCP rəhbərliyi, ayda-ildə bir dəfə keçirdiyi mitinqi həmin günlərə salmaqla, Müsavatın gündəm olmasına qısqanc münasibətini büruzə verib. İllərdir AXCP mitinq keçirmir (buna şərait də yoxdur). Bəlkə heç indi də keçirməyəcək. Amma yenə məhz Müsavatın qurultayı ərəfəsində gözlənilmədən bu qərarı verənlər, öz ənənəvi xislətlərini dəyişmədiklərini biruzə verirlər". Bir sözlə fakt ondan ibarətdir ki, cəmiyyətin bütün təbəqələri, hətta eyni qazandan qidalandıqları həmfikirliyi belə hazır ki, məqamda aksiyaların keçirilməsinə zərurət olmadığını bildirlər. Ə.Kərimli, C.Həsənlilə isə verilən tapşırıqların qulu olduqlarından cəmiyyətə qarşı çıxırlar. Lakin anlamırlar ki, xalqa qarşı çıxanların aqibəti tarixin zibilliyi ola bilər.

İLHAM ƏLİYEV

Heyf telefona dəyişdiyimiz kitablardan...

MƏTANƏT

Görəsən niyə kitabları telefonlara dəyişdik? Telefonlar məgər o kitablara kimi saxlanca yeri ola biləcəkmik? Yəni içindəki minlərlə şəkil, xatirələri əbədi saxlaya biləcəkmik? Yoxsa bir an internet itərsə, şəkillər də, xatirələr də itəcəkdir. Ən əsası isə görəsən kitabların insana verdiklərini 100 il bundan sonra telefonlar verə bilərmik?

19-25 aprel Dünya Kitab, Müəllif Hüquqları Günü və kitabxana həftəsidir. Elə yuxarıdakı fikirlərə də bu əlamətdar həftə öncəsi kitablar sarıdan yenə bir narahatlıq keçirərək gəldim. Bəzən kitab oxuduğumuz o illərin unudulmaz günlərini elə həsrətli xatırlayıram ki... Nə qədər kitab oxuyurdun, İlahi... Günülərimiz kitabxanalarda keçirdi. İki gündən, üç gündən bir kitab alıb evə gətirirdik. Bizə hansısa bir iş tapşırıq valideynlərimizdən oğurlanıb mütaliə edirdik. Dərsimizi hazırladıq, işimiz gizləndə-aşkarda, orada-burada ancaq kitab oxumaq olurdu. Kitablarda o qədər maraqlı idi ki, bitirmədən gözümüzdə yuxu getmirdi. Dəfələrlə "ay bala, o işi söndürün, yatın, ta gecdir", -deyənlər ata-anamıza hər dəfə "yaxşı, indicə söndürürük", -deyənlər gecə yarısı kitabı bitirib, sabah yenə kitabxanaya gedir, yeni kitablar alır. Desəm ki, kitabxanalarda oxunmamış kitab qoymamışdıq qala, bəlkə də inanan az olar, lakin bu, həqiqətən də belə idi.

Biz gözümüzü kitabdan ayırmırdıq, indi isə gözələri telefonda ayırılır. Bizə "ay bala, bu qədər kitab gözlərinizi kor edəcək" deyirdilər, indi isə uşaq, yeniyetmə və gənclərə "ay bala, bu telefonlar gözünüzü kor edəcək" deyirlər. O vaxt əksər adam başı aşağı kitab oxuyurdu, indi haradayıqsa- evdə, küçədə, nəqliyyatda, orada əksəriyyətin başı aşağı, gözü telefonda. Görəsən günün bu qədər saatını insanlar orada nə axtarı? Axtarırdıq barmaq bir saniyə dincəlmir: axtarır, yazır, pozur... Bircə onu bilirəm ki, barmaq nə qədər işləyirsə, beyin bir o qədər yorğun düşür. Lakin kitab oxuyarkən beyin dincəlir, zəhin açılır.

Hər dəfə metroda başı aşağı, gözü telefonda olan bütün yaş qruplarından insanları müşahidə edərkən başı aşağı kitab oxuduğumuz o illəri xatırlayıram. Öz-özlüyümdə xeyli müqayisə aparıram. O vaxtlar elə bu metroda da kitab oxuyanlar çox idi. Nə oldu görəsən, niyə kitablar qatlanıb bir kənara atıldı, telefonların güdazına getdi? Bir andaca kitabların o möhtəşəm ətri gəlir burnuma. Harada qaldığımızı bəlli etmək üçün qatladığımız səhifələr... Saxlanca yerimiz olan səhifələr... Orada saxladığımız şəkillər, quruyub səhifələrin arasında özünə yer edən xatirələr dolu güllər... Bəlkə indi də hansısa kitabxanada kitabların arasında qalır onlar. Kitabxanalarda digər "yaşayanlar" kimi. Artıq insanlar uzun illərdir, kitabxanalardan ayağını kəsib. Çünki telefon kitabxanasının yolunu kəsib, kitabların ətrini özünə çəkib. İndi kitab, müəllif, kitabxana yalnız belə əlamətdar günlərdə, həftələrdə anılır. Onu da xatırlayan olarsa...

Kitabları telefona, sosial şəbəkələrə dəyişmişik. Tiktok bizim üçün kitablardan dəfələrlə sevimli olub indi. Əxlaqi dəyərləri aşılacaq kitablar onu əlimizdən alan Tiktokun kölgəsində qalıb. Biz qalmaqaldan uzaqlaşdıran, özü ilə baş-baş saxlayıb bütün dünyanı gəzdirən, yaxşını-pisni ayırd etməyi öyrədən kitabları indi qeybət yeri olan Votsapla, İnstagramla dəyişmişik. Kitab oxumaq əvəzinə, qalmış Votsapda, bir-birimizə geyimimizi, acdığımız süfrələri, gəzdirdiyimiz yerləri göstəririk. İnstagramda özünü reklam edən kosmetoloq "həkimlərin" Allah-təalanın verdiyi əzaları dəyişməsinə, Yaradana qarşı çıxmasını izləyir və alqışlayır. Biz də dəyişmək istəyirik. Necə ki, kitabı telefona dəyişmişik...

...Heyf telefonlara dəyişdiyimiz kitablardan. Çünki telefon heç vaxt kitabların verdiyini verə bilməz insana. Zaman-zaman bunun nə qədər böyük səhv olduğunu anlayacağıq. Lakin onda artıq gec olacaq.

"Övladına ən böyük nümunə elə valideynin özüdür"

"Uşaq tərbiyəsində valideynlərdən mütəmadi şəkildə gələn sullardan biri uşaqları döymək ilə bağlıdır. Belə ki, onlar, xüsusilə hiperaktiv övladı olan valideynlər şikayətlənir və belə suallar ünvanlayır: "Uşağım çox aktivdir evdə bir yerdə dayanmır. Yemək yeyərkən süfrədə düzgün əyləşmir, şəxsi əşyalarına qarşı çox səliqəsiz davranır, evdə qardaş-bacısı ilə düzgün münasibət qura bilmir və s. Belə halda uşağı döymək və ya cəza vermək onun psixologiyasına hansı təsirləri edə bilər?" Bəs bu vəziyyətdə valideynlər nə edə bilər, necə bir çıxış yolu seçə bilər? Təbii ki, hər bir valideynin öz tərbiyə üsulu, övladına yanaşma şəkli vardır. Ancaq psixologiyada, xüsusən valideyn-övlad münasibətlərində, uşaqların tərbiyəsində ümumi qəbul edilmiş bir neçə qaydalar vardır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Amerika Beynəlxalq Nevroreqlulyasiya və Tədqiqatlar Dərnəyinin rəsmi Azərbaycan təmsilçisi, Psixologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun elmi işçisi, Uzman-Klinik psixoloq Narinc Rüstəmovaya deyib.

Psixoloq bildirdi ki, övladına nümunə elə valideynlərin özləridir: "Uşaqlar nəyi-sözlərlə deyil, görənlər öyrənirlər. Sözlərlə nələrisə öyrənmək, onlarda ümumi 3%-i təşkil edərsə, bu davranışlarda 58%

göstəriciyə qədər yüksələ bilər. Ona görə də uşağa nəyisə öyrəndə və ya izah edəndə ilk öncə valideyn onun özündə olub-olmamasına diqqət etməlidir. Digər bir qayda ondan ibarətdir ki, valideynlər övladlarını hər hansı hərəkətinə və ya verilən tapşırıqın yerinə yetirilməsindən asılı olaraq mükafat verməkdən, şərt qoymaqdan çəkinməlidirlər. Bunlar doğru yanaşma üsulu deyil. Zamanla artıq övlad özü də valideynlərə şərtlər qoymağa başlaya bilər. Məsələn: tapşırıqlarını yerinə yetirdim xoşladığımı şimildənlər al getir mənə və s. kimi fikirlər, şərtlər

səsləndirməyə başlayacaq. Bu həm də, onlarda mükafatlara həvəsi artıracaq və bir müddət sonra nələrisə ancaq mükafatlanmaq və tərif eşitmək üçün etməyə başlayacaqlar.

Növbəti qızıl qaydalardan biri də, övladınıza dediyiniz sözləri, fikirləri doğru şəkildə ifadə etməyin vacibliyidir. Fikirləri onun anlayacağı tərzdə və pozitiv yöndən izah etmək əsasdır. Bu həm valideyn-övlad münasibətlərinə müsbət təsir edəcək, həm də, onlarda özgüvən hissini artıracaqdır. Hər hansı səhvlərini izah edərkən də bu metoddan istifadə etmək olar. Hər zaman neqativ tərəfi yox, pozitiv tərəfi vurğulamaq lazımdır. Belə olduqda uşağın beynində də mənfəi kodlar, fikirlər yazılır və daima müsbət etməyə, düşünməyə çalışır. Çünki, deyilən bütün sözlər uşaqların şüuraltısına belə desək, yazılır və valideynlərin onlar üçün seçdikləri bənzətmələr, geyimlər və s. onların əyninə, zəhinə oturmağa başlayır".

Səbinə Hüseynli

İransünas alim: "İran-İsrail müharibəsi alovlansa, bu, Cənubi Qafqaza ciddi təsir edəcək"

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

İransünas alim, Rusiya Elmlər Akademiyasının Şərqişünaslıq İnstitutunun Yaxın və Orta Şərqi Tədqiqi Mərkəzinin baş elmi işçisi İrina Fyodorova "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində İsrail və İran arasında hansı potensial müharibə ola biləcəyini və bunun Cənubi Qafqazı təhdid edib etməyəcəyini şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- İrina Yevgeniyevna, bu yaxınlarda İran tarixdə ilk dəfə İsrailin İslam Respublikasının Dəməşqdəki konsulluğuna hücumuna cavab olaraq İsrailin hərbi obyektlərinə hücum etdi. İran Azərbaycanla həmsərhəddir. Vəziyyətin genişmiqyaslı müharibəyə çevrilməsi ilə bağlı hansı risklər var və bu, Cənubi Qafqaza necə təsir edə bilər?

İran cavab vermək üçün İsrailin hərbi obyektlərinə zərbələr endirdi, əks halda bu, zəiflik əlaməti kimi qəbul ediləcəkdi. Zərbənin çox ciddi nəticələri olmasa da, buna baxmayaraq, bu, Tehranın ciddi xəbərdarlığının zərbəsi idi. İran daha böyük gücə malik silahlarla zərbələr endirə bilərdi, amma bunu etmədi. İran müharibəyə qarışmaq istəmir; buna ehtiyac yoxdur. Bəli, onun güclü hərbi cavab imkanları var, la-

məsi fonunda yaxınlaşmağa doğru irəliləyib və qarşılıqlı fəaliyyəti gücləndirmək prosesi davam edir. Azərbaycanın İranın hazırkı hökuməti ilə kifayət qədər mürəkkəb münasibətləri var, baxmayaraq ki, burada konstruktivlik hələ də üstünlük təşkil edir - birgə iqtisadi layihələrə maraq var. Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın İsrailə tarixən yaxşı münasibətləri var. Bunun fonunda İran və Ermənistan son illər yaxınlaşır. Əsas odur ki, İranın qonşu dövlətləri, regiondankənar oyunçuların maraqlarını deyil, öz milli maraqlarını müdafiə edən ölkələrdir. Bu gün Qərbin regiona "girməsi" və güclənməsi

vacibdir.

- Qərb Cənubi Qafqazda ikinci cəbhənin açılmasında maraqlıdırsa, o zaman İranın da alovlanmasında maraqlıdır mı? Doğrudan da, o zaman ölkələrin münaqişədə iştirakı ehtimalı yüksək olacaqdır.

- Məncə, Qərb İrana qarşı ciddi təzyiqlərə baxmayaraq, regionda genişmiqyaslı müharibənin olmasını istəmir. ABŞ açıq şəkildə İsrailə xəbərdarlıq edib ki, İrana qarşı ona kömək edəcək, lakin birbaşa hərbi hücumu keçməyəcək. Bu, təkə ona görə deyil ki, Qərb Ukrayna istiqamətində işləməlidir və o, mərkəzi yer tutur, həm də ona görədir ki, indi heç kim böyük müharibəyə qarışmaq istəmir.

Region ölkələri heç bir halda genişmiqyaslı müharibədə maraqlı deyil. Və eskalasiya dərəcəsini azaltmaq üçün hər cür səy göstərəcəklər. Heç kim başqalarının maraqları üçün danışmayacaq.

Rusiya, təbii ki, xüsusən də bu gün Zaqafqaziyada hər hansı eskalasiyaya ehtiyac duymur. Rusiya üçün İran və Azərbaycanla birgə həyata keçirdiyi strateji Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin reallaşdırılması vacibdir. Regionda müharibə olsa, dəhliz olmayacaq. Bu isə yeni iqtisadi problemlər, təhlükəsizlik problemləri və qaçqınlar deməkdir.

- 2020-ci ildə Rusiya, Azərbaycan və İran liderləri Azərbaycanın əsas hissəsini Ermənistan ərazisindən keçməklə onun Naxçıvan hissəsi ilə birləşdirəcək nəqliyyat marşrutunun həyata keçirilməsinə dair razılığa gəliblər. İranın belə dəhlizin əleyhinə olduğu barədə məlumatlar dəfələrlə ortaya çıxıb. Eynilə Ermənistan kimi. Niyə Tehran buna qarşıdır?

- Bildiyiniz kimi, İran və Azərbaycan İran ərazisindən keçməklə Naxçıvana alternativ yol həyata keçirməyə başlayıblar. Tehran Zəngəzur dəhlizinin ona sərfəli olmadığı üçün əleyhinədir. Təbii ki, onun ərazisindən belə bir marşrut çəkməkdə üstünlüyü olması məntiqlidir. Bundan başqa, Tehranın fikrincə, Ermənistan ərazisindən idarə olunacaq Zəngəzur dəhlizi Azərbaycanın regionda mövqelərini gücləndirəcək. Amma Tehran bunu istəmir. Ona görə də hər kəs manevr etməli və əməkdaşlıqda kompromis həll yolları axtarmalıdır.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

- Ötən ilin payızında İsrail və HƏMAS arasında mahiyyətə yeni müharibənin başlamasından sonra Yaxın və Orta Şərqi regionunda vəziyyət onsuz da son dərəcə gərgin idi, lakin indi o, hər an miqyasda daha ciddi bir şeyə, o cümlədən ağır silahlardan istifadəyə çevrilə bilər. Sonra Cənubi Qafqaz dövlətləri də müharibəyə cəlb oluna bilər. Hər halda, son dərəcə mənfəi ssenaridə müharibə bu və ya digər şəkildə onlara təsir edəcək.

kin ölkənin iqtisadi vəziyyəti və cəmiyyətdə tam birliyin olmaması İranın çox diqqətli hərəkət etməli olduğunu dikte edir. İsrailin hərbi obyektlərinə zərbələrin ehtiyatla endirilməsi İranın müharibə istəmədiyini göstərir. Əgər İsrail indi başqa təxribat törətməsə, onda hər şey bununla dayanabilir.

Vəziyyətin gələcək inkişafı ilk növbədə liderlərin iradəsindən, daha çox isə kifayət qədər aqressiv si-

yasət yürüdü Benyamin Netanyahu-nun mövqeyindən asılıdır. Əgər İsrail İran ərazisinə hücum etmək qərarına gəlsə o zaman İran yəni cavab vermək məcburiyyətində qalacaq. Xüsusən də İran rəsmiləri Tehranın bu addımlara ağır cavab verəcəyinə söz veriblərsə.

Vəziyyəti təhlil etsək, kifayət qədər mürəkkəb dolaşılıq görəcəyik. Son illərdə Rusiya və İran, xüsusən də Rusiya Federasiyası ilə Qərb arasında münaqişənin kəskinləş-

üçün alətə çevrilmiş Ermənistan istisna olmaqla. Regionun suveren dövlətləri öz milli maraqlarının müdafiəsi ilə bağlı vaxtaşırı mövqelərində fikir ayrılıqları yaşayırlar. Lakin bu dövlətlərin ortaq cəhəti onların regiondankənar, Qərb ölkələrinin regiondakı vəziyyətə təsir etmək cəhdlərindən çəkinmələridir.

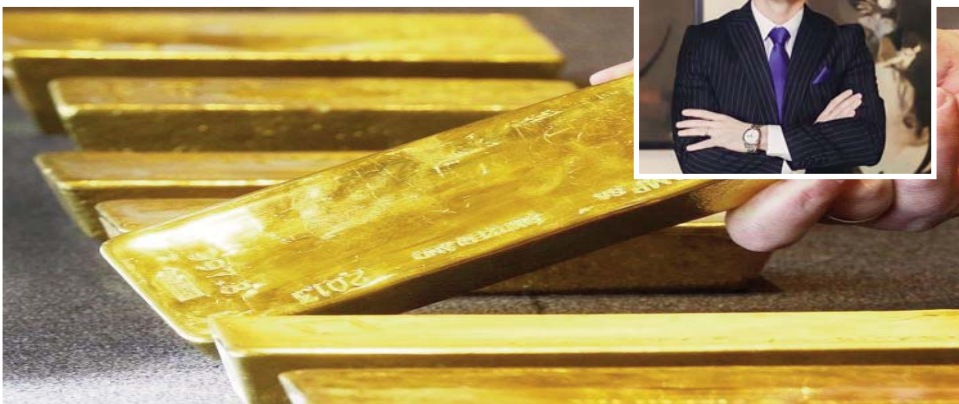
Bu gün Qərb Ermənistan vasitəsilə Cənubi Qafqazda yeni cəbhə açmağa çalışır, nəticədə Zaqafqaziya alovlanabilir. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi bu barədə mütəmadi olaraq xəbərdarlıq edir. Qərb Cənubi Qafqazda 2-ci cəbhə açmaq istərdi, amma birbaşa deyil, başqasının əli ilə - indiki halda Ermənistanın. Qərb ora öz hərbi təlimatçıları göndərir, lakin bunu "sülhpərvər" formada ört-basdır etməyə çalışır.

Rusiya və Azərbaycanın mövqeyi həm Yaxın Şərqdə, həm də Cənubi Qafqazda eskalasiyaya səbəb olmaq cəhdlərinə hər cür müqavimət göstərməkdir. Türkiyə də eyni mövqedən çıxış edir. Bu gün Rusiya ilə Qərb arasında münaqişə fonunda Transqafqaz və Xəzər regionunun şüurlu suveren ölkələrinin orada sabitliyi qoruyub saxlaması və yeni eskalasiyaya cəlb olunmasına imkan verməməsi son dərəcə

Tapdığımız qızılı nə etməliyik?

VƏKİL AÇIQLADI

“Mülki Məcəllənin tələblərinə əsasən, itirilmiş əşyanı tapan şəxs tapıntı barədə onu itirmiş şəxsə, onun mülkiyyətçisinə, səlahiyyətli şəxsə və ya əgər mülkiyyətçi məlum deyilsə, polisə dərhal xəbər verməli və həmin əşyanı verməlidir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında vəkil Turan Abdullazadə deyib. Turan Abdullazadə sözlərinə belə davam edib: “Əşyanı tapan şəxs mülkiyyətçinin məlum olduğu və ya mülkiyyətçinin əşyaya hüququnun artıq polisə bildirildiyi hallar istisna olmaqla, əşyanı tapan şəxs bu barədə xəbər verdiyi vaxtdan bir illik müddət keçdikdən sonra tapıntıya mülkiyyət hüququ əldə edir. Mülkiyyət hüququnun əldə edilməsi ilə bir vaxtda həmin əşyaya bütün başqa hüquqlara xitam verilir.

Səlahiyyətli şəxs tapılmış əşyanı qəbul edirsə, onu tapan şəxs tapılmış əşyanın dəyərini beş faizindən çox miqdarda bəxşiş tələb edə bilər. Bundan başqa, əşyanı tapan şəxs səlahiyyətli şəxsdən həmin əşyanın saxlanması xərclərinin ödəməyi də tələb edə bilər. Əmlakı tapan tapıntı barədə məlumat verməmişsə və ya onu gizlətməyə cəhd göstərmişsə, bəxşiş almaq hüququ əmələ gəlir.

Dəfinə, yeni torpağa basdırılmış və ya başqa üsulla gizlədilmiş pul və ya digər əşya bunların mülkiyyətçisini müəyyənləşdirmək mümkün olmadıqda, dəfinənin gizlədildiyi əmlakın (torpaq sahəsinin, tikilinin və s.) mənsub olduğu şəxslə dəfinəni aşkar etmiş şəxsin mülkiyyətinə, həm də, əgər onların razılaşması ilə ayrı qayda müəyyənləşdirilməyibsə, bərabər paylar şəklində daxil olur.

Aşkar edilən dəfinə tarix və ya mədəniyyət abidələrinə aid, elmi dəyərli əmlak olduqda, dövlət mülkiyyətinə verilməlidir. Bu zaman dəfinənin gizlədildiyi torpaq sahəsinin və ya digər əmlakın mülkiyyətçisi və dəfinəni aşkar etmiş şəxs birlikdə dəfinənin dəyərini əlli faizi miqdarında bəxşiş almaq hüququna malikdirlər. Bu şəxslərin razılaşması ilə ayrı qayda müəyyənləşdirilməyibsə, bəxşiş onların arasında bərabər bölünür”.

Ayşən Vəli

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Millimizin üzvü Macarıstan çempionu oldu

Qadın voleybolçulardan ibarət millimizin kapitanı Ayşən Abdullazadə Macarıstan çempionu oldu. SİA xəbər verir ki, təcrübəli blokçumuzun komandası “Vasas” finaldakı rəqibi “KNRC” klubunu hər üç oyunda məğlub edib və qızıl medallara sahib çıxıb.

Ayşən komandasına çempionluq gətirən son oyunda 12 xal (7 blok, 3 hücum, 2 ace) qazanıb. Qeyd edək ki, Ayşən bu il həm də Macarıstan kubokunun qalibi olub.

Nişanlı olmaq münasibətə nə qazandırır?

“Bizim millətdə, xalqda nişanlı olmaq məsələsi mənim xoşuma gəlir, yaxşı hadisədir, amma əndazədən çıxarmamaq şərtinə”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında şair, publisist, sosioloq Əhməd Qəşəmoğlu deyib. O bildirib ki, nişanlı olmaq bizim camaata daha çox lazımdır, nəinki ruslara, ermənilərə və başqasına: “Çünki bizdə adət-ənənə olaraq qız-oğlan bir-birilə həmişə müəyyən məsafədə olub, onların birlikdə görünməsi həmişə eyni yozulmur. Amma nişan taxılanda bu dövr icazə verir ki, qohumlar bir-birini yaxından tanısınlar. Sanki bir yoxlama dövrüdür. Nişan dövrü nikaha qədər olan dövr olmalıdır. Mənim fikrimcə, bu dövr üç ay müddətində olsa, daha yaxşı olar. Daha uzun olması da yaxşı deyil. Çünki statistika da göstərir ki, uzun müddət nişanlı qalanda işin içindən iş çıxır. Bir də baxırsan ki, nişan pozulur. Amma 3-4 ay kifayətdir ki, qohumlar bir-birini tanısınlar. Üç ayda hər şeyi öyrənirlər. Yeni yaxından tanış olmaq imkanı qazanırlar.

Bu dövrdə tərəflərin Azərbaycan xalqının adət-ənənəsinə uyğun olaraq öz tələbləri olmalıdır. Bəziləri bunu dəyişik salırlar ki, nişan getdisə, ailə üzvü kimi yaxınlıq etməyə başlayırlar. Təbii ki, bu, olmaz. Bizim həm adətimize uyğun deyil, həm də mənəvi olaraq düzgün deyil. Çünki nişan dövrü yoxlama dövrüdür, nişan pozula da bilər”. “Ona görə də mən nişanlı olmağı dəstəkləyirəm. Amma çox uzun çəkməməlidir. Lazımdır ki, qohumlar, ailələr bir-birini yaxından tanısınlar. Oğlanla qız tez-tez görüşüb söhbət etsin, gələcək həyatlarını müzakirə etsinlər. O zaman oğlanla qız da bir-birini yaxından tanıyacaq, qohumlar da. Elə bu dövrdə qərar vermək olar ki, onların ailə qurması məqsədəuyğundur, yoxsa yox. İctimai rəyi də elə formalaşdırmaq lazımdır ki, əgər hər hansı qızın, oğlanın nişanı qayıdıbsa, buna pis baxmaq olmaz. İnsandır, həyatdır. Ona görə deyirəm ki, nişanlı dövrün öz əxlaqi, mənəvi prinsipləri olmalıdır ki, heç kim bu dövrə pis baxmasın. Bir də görürsən ki, deyirlər: “Filankəs nişanını qaytarıb”. Bu, qəbahət olmalıdır. Çünki nişan dövrü bir-birini yaxından tanımaq dövrüdür. Nişan dövründə biz bu barədə prinsipləri daha yaxşı hazırlasaq, bir çox uğursuz nikahların qarşısı alınar. Boşanmaların sayı da azalar” - deyər o, əlavə edib.

ELAN

Bank “BTB” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarının illik ümumi yığıncağı 31.05.2024-cü il tarixində saat 11:00-da Bankın Bakı şəhəri, Xətai rayonu, Yusif Səfərov, 27 ünvanında yerləşən Baş ofisində keçiriləcəkdir. Səhmdarlar yığıncağın gündəliyi ilə Bankın Baş ofisində tanış ola bilərlər.

Söylü Ağazadə

BAŞSAĞLIĞI

Səs Media Qrupunun kollektivi adından Bəhruz Quliyev Rövşən Rəsulova anası

Liba xanımın vəfatından kədərləndiyini bildirir, dərin hüznü başsağlığı verir.

Allah rəhmət eləsin.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3200